

Mielieji skaitytojai!

Šiomet paminėję antruosius Lietuvos narystės Europos Sąjungoje metus vis labiau įsisąmoniname, kad Europos Sąjunga mums yra ne kažkokia tolima, nepasiekiamą, kartais rodoma televizijos ekranuose konstrukcija, o vis intensyvesnio kasdienio darbo ir sąveikos bendradarbiavimo objektas. Tai ypač pastebima dirbant suaugusiųjų švietimo srityje, kur itin aktyviai bendradarbiaujama su įvairiomis šalimis ir tarptautinėmis institucijomis.

Štai keletas 2006 m. pradžios įvykių:

2006 m. sausis. Lietuva aktyviai įsitraukė į tarptautinį *Grundtvig* projektą *InfoNet*, kurio tikslas – sutelkti ES šalių suaugusiųjų švietimo žurnalų leidėjus, sukurti informacijos tinklą. Mūsų atstovai dalyvavo seminare Maltoje.

Vasaris. Parengta studija *Eurydice* tinklui apie neformalų suaugusiųjų švietimą.

Kovas. Europos Komisija pradėjo rengti komunikatą suaugusiųjų švietimo klausimais, kuriame bus pateikta šios srities analizė, tendencijos, numatytos ateities gairės. Lietuvoje buvo sudaryta ekspertų grupė, kuri aktyviai teikė pastabas šiam dokumentui.

Balandis. Lietuvoje lankėsi projekto „Suaugusiųjų švietėjų tinklas Europoje“ dalyviai iš 14 šalių, dalijosi patirtimi, kaip suaugusiųjų švietimo savaitės organizuojamos įvairiose šalyse.

Gegužė. ES Tarybos posėdyje Briuselyje svarstyti integruotos Mokymosi visą gyvenimą programos finansiniai aspektai.

Šalims nusprendus, kad bendras ES biudžetas bus mažesnis, mažėja, palyginti su anksčiau planuotu, ir finansavimas švietimo veiklai, taigi ir suaugusiųjų švietimui. Lietuvos atstovai siūlė, kad šis finansavimas ne mažėtų, o būtų didinamas iš kitų programų. Buvo išsakyta keletą svarbių argumentų: būtina keisti gyventojų požiūrį, kad mokytis jau per vėlu; norint pasiekti Lisabonos strategijos tikslus, reikia didinti besimokančių suaugusiųjų skaičių; siekdami iš ES fondų finansuojamų projektų kokybės, turime rengti aukštos kvalifikacijos ekspertus. Lietuvos poziciją palaikė Jungtinė Karalystė, Airija, Latvija, kitos šalys, tad galime tikėtis pozityvių sprendimų.

Birželis. Aktyviai svarstoma 2007–2013 m. Žmogiškųjų išteklių plėtros veiksmų programa, planuojama, kur bus panaudota ES parama.

Taigi kasdienėje veikloje fiksuodami suaugusiųjų švietimo politikos europietišumą, nusprendėme daugiau dėmesio šiame numeryje skirti tarptautinei problematikai. Žurnale rasite interviu su Čekijos Respublikos švietimo, jaunimo ir sporto ministerijos viceministru J. Mullneriu, Švietimo ir mokslo viceministrės V. Būdienės straipsnį apie ES ir nacionalinės švietimo politikos dermę, Vilniuje vykusios tarptautinės UNESCO konferencijos, skirtos pilietiškumo ir tapatumo paieškoms, pristatymą. Plačiau aptariami ir Baltijos bei Pietų Kaukazo šalių suaugusiųjų švietėjų bendradarbiavimo planai.

Taip pat rasite informacijos apie Valstybinės kalbos ir Konstitucijos pagrindų egzaminų tvarkos pakeitimus, praėjusių metų neformalaus suaugusiųjų švietimo projektų įgyvendinimo patirtį, andragogines studijas aukštosiose mokyklose ir daug kitų temų.

Leidėjai

Suaugusiųjų švietėjų seminaras Palangoje

2006 m. sausio mėn. Palangoje vyko Lietuvos suaugusiųjų švietimo ir informavimo centro organizuotas seminaras suaugusiųjų švietėjams „Mokymosi visą gyvenimą situacijos analizė“.

Seminaro metu buvo aptarta 2005 m. Švietimo ir mokslo ministerijos ir Lietuvos suaugusiųjų švietimo ir informavimo centro veikla bei ateities planai.

Vadovaujant Vilniaus universiteto švietimo politikos centro direktorei Virginijai Būdienei, buvo svarstoma *Eurydice* studija. Ten numatoma supažindinti su metodologine suaugusiųjų švietimo kaita, pagrindiniais suaugusiųjų švietimo kaitos rodikliais Lietuvoje, lyginamąja perspektyva Europos Sąjungos kontekste ir pan.

Vytauto Didžiojo universiteto Švietimo studijų centro vadovė Giedra Linkaitytė seminare pristatė kritinę mokymosi visą gyvenimą situacijos analizę, kuri paskatino seminaro dalyvių diskusijas.

Suaugusiųjų švietimo atstovai, siekdami efektyvaus ir visiems prieinamo suaugusiųjų švietimo, seminare turėjo galimybę išsakyti savo mintis ir idėjas, ateities veiksmus.

Siekiant gerinti suaugusiųjų švietimo situaciją šalyje, tokius seminarus planuojama organizuoti ir ateityje.

Socialinės reklamos kampanija kompiuterinėms technologijoms populiarinti

Įgyvendinant Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2004 m. patvirtintą Visuotinio kompiuterinio raštingumo programą, 2005 m. pabaigoje buvo organizuota socialinės reklamos kampanija apie informacinių ir komunikacinių technologijų taikymą kasdieniame gyvenime ir išleista metodinių priemonių serija „Viešojo interneto centro bibliotekėlė“, kurią sudaro 4 metodinės priemonės: „Mano bičiulis internetas“, „Kompiuteris ir internetas visiems“, „Mano bankas internete“, „Į pagalbą viešojo interneto centro administratoriui“.

Leidinyje „Mano bičiulis internetas“ pateikiamos pagrindinės žinios apie pasaulinį informacijos tinklą, jo kiekvienam teikiamas galimybės. Žmonės neretai baiminasi pirmą kartą prisėsti prie kompiuterio ir pradėti naudotis internetu, jie mano, kad tai pernelyg sunku. Parengta knygelė turėtų padėti ir pagelbėti pasiryžusiems išmokti naudotis internetu, tobulinti savo žinias ir gebėjimus.

Leidinyje „Mano bankas internete“ pristatyta sparčiai populiarėjanti elektroninės bankininkystės paslauga. Šis leidinys rengtas kartu su šalies bankų specialistais ir vaizdžiai, iliustruojant pavyzdžiais, paaiškinama, kaip veiksmingai ir saugiai naudotis elektroninės bankininkystės galimybėmis.

Šios metodinės priemonės skirtos įstaigoms, teikiančioms kompiuterinio raštingumo mokymo paslaugas. Ieškokite šių leidinių viešuosiuose interneto centruose, suaugusiųjų mokymo centruose ir bibliotekose.

Atnaujinta Valstybinės kalbos ir Konstitucijos pagrindų egzaminų laikymo tvarka

Švietimo ir mokslo ministerijos 2006 m. kovo 21 d. įsakymu Nr. ISAK-520 „Dėl švietimo ir mokslo ministro 2004 m. kovo 1 d. įsakymo Nr. ISAK-286 „Dėl valstybinės kalbos mokėjimo ir Lietuvos Respublikos Konstitucijos pagrindų egzaminų organizavimo ir vykdymo“ pakeitimo“ patvirtinti naujos redakcijos doku-

mentai: Valstybinės kalbos mokėjimo egzaminų organizavimo ir vykdymo tvarkos aprašas ir Valstybinės kalbos mokėjimo kvalifikavimo komisijų nuostatai.

Naujos redakcijos dokumentais patikslinamos egzaminų organizavimo ir vykdymo procedūros. Nuo šių metų gegužės mėnesio keičiama egzaminų ir kandidatų registravimo tvarka: kaip ir brandos egzaminų, valstybinės kalbos mokėjimo ir Lietuvos Respublikos Konstitucijos pagrindų egzaminų bei kandidatų registravimas vyks Nacionalinio egzaminų centro duomenų perdavimo sistemoje KELTAS. Valstybinės kalbos mokėjimo kvalifikavimo komisijų nuostatuose patikslinta komisijų sudarymo tvarka.

Leidiny

„Pasirenk egzaminams pats!“ – laikantiems valstybinės kalbos ir Konstitucijos pagrindų egzaminus

Siekiant padėti suaugusiems kitakalbiams savarankiškai pasirengti valstybinės kalbos mokėjimo ir Lietuvos Respublikos Konstitucijos pagrindų egzaminams, išleistas naujas leidinys „Pasirenk egzaminams pats!“

Ten pateikiami valstybinės kalbos mokėjimo pirmosios, antrosios ir trečiosios kategorijų testų trumpi turinio, užduočių aprašai, testo vertinimas bei po vieną visų kategorijų testų pavyzdį; taip pat pateikiamos Lietuvos Respublikos Konstitucijos pagrindų egzaminų temos, egzaminų testo klausimų pavyzdžiai, dokumentų, reglamentuojančių testavimo procesą, bei literatūros sąrašai, pateikiami atsakymai į dažniausiai kylančius klausimus, susijusius su valstybi-

nės kalbos mokėjimo ir Lietuvos Respublikos Konstitucijos pagrindų egzaminams.

Šis leidinys pravers ne tik asmenims, kurie savarankiškai rengiasi valstybinės kalbos mokėjimo ir Lietuvos Respublikos Konstitucijos pagrindų egzaminams, bet ir valstybinės kalbos mokėjimo kvalifikavimo komisijų nariams, konsultuojantiems kitakalbius pasirengimo egzaminams klausimais, bei mokytojams, mokantiems suaugusiuosius valstybinės kalbos.

Bendradarbiavimo sutartis su Lietuvos suaugusiųjų mokymo centrų vadovų asociacija

Įgyvendinant Mokymosi visą gyvenimą užtikrinimo strategijos nuostatas, šių metų balandį Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministerija pasirašė bendradarbiavimo sutartį su Lietuvos suaugusiųjų mokymo centrų vadovų asociacija (valdybos pirmininkas Gintaras Jurkevičius). Pasirašydama šią sutartį, asociacija 2006 metais planuoja organizuoti kvalifikacijos tobulinimo seminarus suaugusiųjų mokyklų (centrų) vadovams ir parengti bei išleisti leidinį apie suaugusiųjų formalųjį švietimą Lietuvoje.

Per seminarus dalyviai bus supažindinti su suaugusiųjų švietimo naujovėmis, pasikeitusiais mokyklų vadovų atestacijos nuostatais, vadovai galės pasidalyti patirtimi savo kuruojamoje švietimo srityje. Pasibaigus seminarų ciklui, bus išleistas Lietuvos suaugusiųjų mokymo centrų vadovų asociacijos leidinys apie suaugusiųjų formalųjį švietimą Lietuvoje, kuris padės pažinti ir įvertinti formaliojo suaugusiųjų švietimo situaciją mūsų šalyje.

Europos Komisija rengia komunikatą suaugusiųjų švietimo klausimais

Šių metų sausio mėnesį Europos Komisijos švietimo ir kultūros generalinis direktoratas pradėjo rengti komunikatą suaugusiųjų švietimo klausimais, kuris turėtų būti patvirtintas 2006 metų pabaigoje. Šiam tikslui kiekviena Europos Sąjungos šalis buvo pakviesta suburti Nacionalinio balso tarybą, kuri rengtų rekomendacijas ir siūlymus komunikato rengėjams.

Švietimo ir mokslo ministerijos įsakymu buvo patvirtinta darbo grupė, kurią sudaro atstovai iš Švietimo ir mokslo ministerijos, Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos, Europos Sąjungos *Socrates* programos koordinavimo paramos fondo, suaugusiųjų mokymo ir kalbų mokymo centrų, Profesinių sąjungų konfederacijos, Vytauto Didžiojo universiteto.

Pagrindinis rengiamo komunikato tikslas – didinti tęstinio mokymosi prieinamumą ir pagerinti suaugusiųjų švietimo rezultatų kokybę.

Komunikate suaugusiųjų švietimas bus apžvelgtas tiek formaliojo, tiek neformaliojo švietimo kontekste. Mokymo kokybės analizė, neformaliojo suaugusiųjų švietimo pripažinimo mechanizmų apžvalga, patrauklių mokymosi sąlygų visuomenės atskirties grupėms ir senyvo amžiaus žmonėms pristatymas bus pagrindinės temos.

Suaugusiųjų švietimo savaičių rengėjai Vilniuje

Šių metų balandžio pabaigoje Vilniuje vyko Europos suaugusiųjų švietimo savaitių rengėjų tinklo narių susitikimas. Jo dalyviai turėjo galimybę išgirsti apie projekto „Suaugusiųjų švietimo savaitių rengėjų tinklas Europoje“ laimėjimus, suaugusiųjų švietimo savaitių situaciją Europoje, savaitių organizavimo patirtį Lietuvoje, taip pat galėjo pasidalyti savo šalių patirtimi organizuojant suaugusiųjų švietimo savaites ir pateikti sėkmingiausių bendradarbiavimo su valstybės institucijomis, žiniasklaida, vietiniais organizatoriais ir rėmėjais pavyzdžių.

2003 m. pabaigoje Europos Komisija per *Socrates/Grundtvig-4* programą skyrė finansavimą projektui „Suaugusiųjų švietimo savaitių rengėjų tinklas Europoje“ (angl. *International Adult Learners Week in Europe* (IntALWinE)). Šis projektas subūrė keturiolikos šalių suaugusiųjų švietimo savaitių organizatorius: Austrijos, Belgijos, Bulgarijos, Kipro, Estijos, Suomijos, Islandijos, Lietuvos, Olandijos, Norvegijos, Rumunijos, Slovėnijos, Šveicarijos ir Didžiosios Britanijos. Trejų metų projektą koordinuoja UNESCO švietimo institutas, įsikūręs Hamburge, Vokietijoje.

Vilniaus pedagoginio universiteto magistrantai domisi suaugusiųjų švietimo politika

2006 m. balandžio 6 d. Vilniaus pedagoginio universiteto Edukologijos katedros švietimo vadybos, andragogikos ir specialiosios pedagogikos magistrantai lankėsi Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministerijoje.

Susitikimo metu magistrantūros studentams savo veiklą pristatė ir su naujausiomis Lietuvos švietimo politikos nuostatomis supažindino ministerijos Tęstinio mokymo, Pedagogų rengimo ir kvalifikacijos tobulinimo bei Specialiojo ugdymo skyrių atstovai.

Tęstinio mokymo skyriaus vyresnioji specialistė Violeta Šimonytė skaitė pranešimą apie suaugusiųjų švietimo plėtrą Lietuvoje, ji kalbėjo apie strateginių dokumentų, reglamentuojančių suaugusiųjų švietimą, priemonių įgyvendinimą, apie mūsų šalies prioritetus ir numatomus rezultatus suaugusiųjų švietimo srityje.

Europos socialinio fondo parama darbuotojų kvalifikacijai kelti

2006 m. kovo mėnesį Socialinės apsaugos ir darbo ministerija ir Paramos fondas Europos socialinio fondo agentūra skyrė paramą beveik 200 Lietuvos įmonių ir organizacijų pagal Lietuvos Respublikos 2004–2006 m. BPD II prioriteto „Žmogiškųjų išteklių plėtra“ 2.2 priemonę „Darbo jėgos kompetencijos ir gebėjimų prisitaikyti prie pokyčių ugdymas“.

Šios paramos dėka daugiau kaip 120 tūkst. šalies privataus ir valstybinio sektoriaus darbuotojų galės tobulinti savo kvalifikaciją.

Skirta parama sudaro 180 mln. Lt, iš kurių 172 mln. Lt sudaro Europos socialinio fondo lėšos, o likusius 8 mln. – bendrojo finansavimo lėšos.

Daugiau nei pusė šių lėšų (107 mln. Lt) teko 123 pramonės ir verslo sektoriaus darbuotojų mokymo projektams. Ketvirtadalis visos šįmet darbuotojams ugdymui tekusios paramos (41 mln. Lt) skirta valstybės institucijų dirbančiųjų kvalifikacijai tobulinti. Apie 20 mln.

Lt pasieks probleminių teritorijų gyventojus, kurie bus apmokomi kompiuterinio raštingumo, o 4 mln. Lt skirta profesinių sąjungų socialinei partnerystei plėtoti.

Sprendžiant iš šių metų įmonių ir organizacijų paramos paraiškų, šiuo metu didžiausias poreikis yra darbuotojų bendriesiems gebėjimams – užsienio kalboms, kompiuteriniam raštingumui, vadybinėms žinioms – ugdyti.

Šiais metais buvo gautos 226 paraiškos darbuotojų kvalifikacijai tobulinti, iš jų 197 gavo paramą. Praėjusiais metais iš 107 pateiktų paraiškų paramą gavo 47 įmonės.

Mokymuisi visą gyvenimą – daugiau nei 100 mln. Lt

Švietimo ir mokslo ministerija ir Paramos fondas Europos socialinio fondo agentūra pasirašė paramos sutartis su beveik 200 švietimo, profesinio mokymo, aukštojo mokslo ir kitomis institucijomis, kurios ES struktūrinių fondų lėšomis gerins sąlygas Lietuvos žmonėms mokytis visą gyvenimą. Daugiau nei 100 mln. Lt Europos

Lietuvos suaugusiųjų švietimo ir informavimo centro direktorius T. Tamošiūnas pasirašo paramos sutartį

socialinio fondo (toliau – ESF) paramos šiemet skirta 118 šios srities projektų.

Iš jų parama skirta projektui „Suaugusiųjų ir švietimo institucijų šiuolaikinių kompetencijų plėtra regionuo-

se“, kurį įgyvendins Lietuvos suaugusiųjų švietimo ir informavimo centras, Švietimo ir mokslo ministerija ir Vytauto Didžiojo universitetas.

InfoNet Vilniuje

2005 m. spalio mėn. buvo pradėtas įgyvendinti ke- liolika Europos Sąjungos šalių apėmęs *Grundtvig* pro- gramos *InfoNet* projektas. Projekto tikslas – sukurti pasikeitimo informacija tinklą tarp Europos Sąjungos

InfoNet projekto vadovas Michaelis Sommeris

šalių suaugusiųjų švietėjų. Š. m. gegužės mėn. Vilniu- je vyko projekto darbo grupės susitikimas, kuriame dalyvavo Lietuvos, Vokietijos, Danijos, Prancūzijos, Lenkijos, Maltos, Suomijos suaugusiųjų švietimo leidi- nių redaktoriai.

Tikimasi, kad projektas, kuriame aktyviai dalyvauja Švietimo ir mokslo ministerija bei Lietuvos suaugusių- jų švietimo ir informavimo centras, prisidės gerinant ir Lietuvos suaugusiųjų švietimo institucijų informuo- tumą, europinės informacijos prieinamumą. Numato- ma, kad *InfoNet* tinkle sukaupia informacija: suau- gusiųjų švietimo politikos naujienos, užsienio šalių au- torių straipsniai, andragoginių knygų recenzijos atei- tyje bus skelbiama ir žurnale „Suaugusiųjų švietimas“.

J. Mullneris: išsilavinimas – viena didžiausių čekų visuomenės investicijų ir vertybių

Čekijos Respublika – viena iš ekonomiškai geriausiai besivystančių naujųjų Europos Sąjungos valstybių. Kaip Čekijoje pertvarkomas švietimas, plėtojama mokymosi visą gyvenimą sistema, kalbamės su dr. Jaroslavu Mullneriu, Čekijos švietimo, jaunimo ir sporto ministerijos viceministru, atsakingu ir už suaugusiųjų švietimą. J. Mullneris, pradėjęs savo karjerą kaip matematikos ir fizikos mokytojas, Karlo universitete įgijo socialinių mokslų daktaro laipsnį, dirbo mokyklų inspektoriumi Prahoje, vėliau beveik dešimtmetį buvo Čekijos Moravijos mokytojų profsąjungos vicepirmininku, nuo 2000 m. – viceministru.

Čekijos Respublika – viena iš ekonomiškai geriausiai besivystančių naujųjų Europos Sąjungos valstybių. Papasakokite, kaip švietimo sistema prisideda prie šalies ekonomikos ir žmogiškųjų išteklių plėtros.

Čekijos Respublika puoselėja ilgalaikę tradiciją, pagal kurią išsilavinimas čekų visuomenėje yra viena iš didžiausių visuotinai pripažįstamų investicijų ir vertybių žmogaus gyvenime. Šį požiūrį lemia istorinės priežastys. Mūsų istorijoje keletą kartų atsitiko tai, ką istorikai vadiną tautos dekapitacija.

Mūsų valstybė kelis kartus prara-

do savo elitą, suvokiant jį geriausia to žodžio prasme. Po religinių karų XVII amžiuje daug išskirtinių asmenybių buvo išžudyta arba priversti emigruoti, garsiausia tokios lemties asmenybė buvo J. A. Komenskis. Prieikė daugiau nei 200 metų, kol vargingi vietiniai čekų kilmės gyventojai vėl atnaujino savo potencialą. Ir pasiekė tai tik išsilavinimo dėka. XIX amžiuje išaugo nauja čekų inteligentija, kuri tapo prielaida savarankiškai valstybei susikurti ir lėmė neregėtus šalies ekonominės raidos rezultatus. Ši istorinė patirtis lieka čekų atmintyje kaip pavyzdys to, kad išsilavinimas lemia sėkmę.

Per Antrąjį pasaulinį karą ir po jo įsigalėjusio komunistinio režimo

metu prarasta tūkstančiai kitų iškilų asmenybių. Daugelis neišgyveno arba pasitraukė į užsienį.

Trečioji gabių ir gabiausiųjų emigracijos banga nuvilnijo po Čekoslovakijos okupacijos 1968 metais. Kokybiškas išsilavinimas visuomet padėdavo atgauti šaliai jėgas.

Kai mane svečiai iš užsienio klausdavo, kodėl 96–97 proc. Čekijos pagrindinių mokyklų moksleivių tęsia mokslą vidurinėje mokykloje, nors šis išsilavinimas nėra privalomas, atsakydavau paprastai: nežinau. Išsilavinimas yra čekų kultūros dalis, jis vertinamas labai aukštai, galbūt net aukščiau, nei kai kuriose kitose Europos kultūrose.

Esu įsitikinęs, kad šis supratimas

liko, o gyventojų išsilavinimas, kartu ir sėkmingos ekonominių bei žmogiškųjų išteklių plėtros pagrindas, mums lems tolesnę sėkmę. Be to, suvokiame, kad paskirų valstybių ir jų ekonomikos laimėjimai šiais globalizacijos laikais priklauso nuo žmonių išsilavinimo.

2004 m. Čekijos parlamentas priėmė du naujus teisės aktus: *Švietimo įstatymą* ir *Pedagoginių darbuotojų įstatymą*. Kokią įtaką jie turės visai švietimo sistemai, kas juose naujo?

Abu šie įstatymai daug ką pakeitė. *Švietimo įstatymas* pirmą kartą reglamentavo švietimo pagrindus ir tikslus modernioje demokratinėje visuomenėje, jis įdiegia naują privalomų mokymo dokumentų modelį – vadinamąsias mokymo (ugdymo) programas. Šis įstatymas, viena vertus, leidžia mokykloms pritaikyti minėtus dokumentus labiau atsižvelgiant į mokyklų galimybes ir moksleivių poreikius, kita vertus, jis užtikrina išsilavinimo palyginamumą. Įstatymu įteisinama valstybinė brandos atestato egzaminų dalis. Jis užtikrina tėvų ir socialinių partnerių dalyvavimą mokyklos gyvenime. Šiuo įstatymu taip pat atveriamos naujos mokymosi visą gyvenimą galimybės.

Įstatyme pirmą kartą nustatytos švietimo proceso dalyvių teisės ir pareigos – moksleivių, mokytojų, tėvų, mokyklų steigėjų.

Bet svarbiausia yra tai, kad mes pirmą kartą kalbame apie vientisą normą, kuri kompleksškai apibūdina sistemą. Mūsų šalyje toks išsamus įstatymas istoriškai priimamas maždaug kartą per 30 metų.

Pedagoginių darbuotojų įstatymas yra labai reikšmingas. Pirmą kartą Čekijos švietimo istorijoje, siekiančioje viduramžius, buvo priimtas atskiras įstatymas, nustatantis

reikalavimus mokytojų kvalifikacijai. Be kita ko, šis įstatymas leidžia sukurti mokytojų karjeros sistemą ir suteikia galimybę dalį darbo laiko skirti, pavyzdžiui, studijoms.

Kaip apibūdintumėte pagrindines mokymosi visą gyvenimą (MVG), tęstinio mokymosi politikos kryptis?

Mokymosi visą gyvenimą problema pastaraisiais metais iškilo į pirmą vietą. Buvo parengta *Žmogiškųjų išteklių plėtros strategija*, kuri šią problemą aprėpia plačiau ir orientuojasi į įvairius mokymosi visą gyvenimą aspektus. MVG sąvokoje telpa ir pirminis lavinimas, ir tęstinis mokymas.

Reikšminga veikla tęstinio švietimo srityje šiuo metu yra neformaliojo suaugusiųjų švietimo ir informacinio mokymo rezultatų pripažinimo sistemos sukūrimas. Šiuo tikslu buvo parengta *Nacionalinė kvalifikacijų sistema*, kuri tapo sisteminiu pagrindu įgytai kompetencijai įvertinti. Taip pat buvo parengtas *Įstatymo dėl tęstinio mokymosi rezultatų patvirtinimo ir pripažinimo* projektas, kuris sudaro teisinį pagrindą visos sistemos funkcionavimui taip, kad šis švietimas būtų persipynęs ir palyginamas su pirminio mokymo sistema.

Kaip ir kitos naujosios ES narės, Čekija aktyviai naudoja Europos socialinio fondo teikiamomis galimybėmis: svariai remiama tęstinio švietimo paklausa ir pasiūla, taip pat kuriami būtini sisteminiai minėto įstatymo veiksmingumo užtikrinimo mechanizmai – *Nacionalinės kvalifikacijų sistemos* kūrimas. Iš ESF yra finansuojamas ir mokymosi visą gyvenimą centrų steigimas įvairiuose šalies regionuose, kad galimybė tęsti mokymąsi visą gyvenimą būtų labiau prieinama visiems norintiesiems.

Mokymosi rezultatų pripažinimo klausimai labai aktualiūs ir Lietuvoje, papasakokite plačiau, kaip ši sistema veiks Čekijoje.

Įstatymo dėl tęstinio mokymosi rezultatų patvirtinimo ir pripažinimo projektas Čekijos Respublikos Parlamento Atstovų rūmų buvo patvirtintas 2006 m. vasario 10 d., dabar dar laukiame jo svarstymo Senate.

Pagrindinis įstatymo tikslas – pasiūlyti universalią, ne mokyklinėje sistemoje įgyto išsilavinimo įvertinimo sistemą ir sudaryti sąlygas šiam išsilavinimui pripažinti, skaidrų ir objektyvų būdą patikrinti kompetenciją ir žinias. Šiomis priemonėmis tikslingai siekiama sukurti aplinką, skatinančią dalyvauti tęstiniame mokymesi žemos kvalifikacijos asmenims, taip pat jos leis ir efektyviai pakeisti, kelti ar išplėsti reikalingą kvalifikaciją.

Įstatymu leidžiama greitai pripažinti įgytą profesinę kompetenciją nepriklausomai nuo jos įgijimo būdo, kartu nesupaprastinant keliama kvalifikacinių reikalavimų. Šios galimybės pagal iki šiol galiojančius teisės aktus nebuvo, nors mes ir kalbame apie vieną iš esminių tęstinio mokymosi elementų.

Šiuo tikslu įstatymas įtvirtina *Nacionalinę kvalifikacinę sistemą*, kurią jau minėjau, – tai jungiamoji grandis tarp pirminio ir tęstinio mokymosi sistemų. *Nacionalinė kvalifikacinė sistema* pripažįsta darbo rinkos profesinių kompetencijų reikalavimus įvairioms darbinėms veikloms ir kartu formuoja šiuos reikalavimus, atsižvelgdama į pageidaujamas pirminio mokymosi baigimo reikalavimus.

Įstatymas leidžia įgyti vadinamąsias dalines kvalifikacijas, kurių visuma gali sudaryti visą kvalifikaciją, kiekvienai iš šių dalinių kvalifikacijų bus nustatomi kvalifikaciniai ir vertinimo standartai. Kvalifikaci-

nis standartas yra profesinių kompetencijų visuma, būtina dalinės kvalifikacijos pažymėjimui gauti. Vertinimo standartas yra kriterijų ir būdų, kaip patikrinti įgytas profesines kompetencijas tam tikrai daliai kvalifikacijai, visuma. Liberalus įstatymo suvokimas niekaip neapriboja nei tęstinio mokymosi paslaugų tiekėjų, nei jo dalyvių. Jis suteikia galimybę įvertinti tęstinio mokymosi rezultatus, tai iki šiol nebuvo įtvirtinta teisiškai.

Kokiais būdais Čekijoje užtikrinama neformalaus išsilavinimo kokybė, koks valstybės vaidmuo reguliuojant šiuos procesus?

Čekijos Respublikoje tęstinio mokymosi srityje aplinka yra gana liberali. Valstybė beveik nesikiša į tęstinio mokymosi pasiūlą ir jo kokybę. Taip galėtų atsitikti tik keletu pagrįstų atvejų.

Pavyzdžiui, neformaliame profesiniame mokyme tam tikroms profesijoms arba darbinei veiklai yra reikalaujama įstatymais nustatyto išsilavinimo. Tai susiję su profesijomis, kai dirbant gali iškilti grėsmė pavienių asmenų sveikatai (pvz., elektriko), arba su profesijomis, kai laikui bėgant paaiškėja, kad reikalingas specialisto išsilavinimo norminimas (teisininkai, notariai, gydytojai ir pan.).

Svarbi tęstinio mokymosi dalis yra perkvalifikavimo kursai, kurie rengiami darbo ieškantiems žmonėms. Atsižvelgiant į tai, kad tikslinei grupei dažniausiai priklauso gyventojai, priskiriami pažeidžiamiausiai žmonių grupei darbo rinkoje, kursas iš *Aktyvios įdarbinimo politikos* biudžeto (t. y. iš valstybės biudžeto) finansuoja Socialinių reikalų ir darbo ministerija. Todėl tokiais atvejais, kai kalbama apie finansinių lėšų iš valstybės biudžeto įsavinimą, ga-

lima valstybės (mokėtojo) intervencija rengiamų kursų kokybės atžvilgiu. Perkvalifikavimo atveju gali būti apmokami tik tie kursai, kurie gavo Švietimo, jaunimo reikalų ir kūno kultūros ministerijos akreditaciją.

Prie kokybės turėtų akivaizdžiai prisidėti *Įstatymas dėl tęstinio mokymosi rezultatų patvirtinimo ir pripažinimo*, nors jis nėra orientuotas į pirminio mokymosi kursų kokybę, o tik į galutinių mokymosi rezultatų vertinimą, t. y. vertinimą profesinių kompetencijų, kurias pavienis asmuo įgyja nepriklausomai nuo pasirinkto lavinimosi kelio.

Kaip manote, ar čekai turi motyvaciją nuolatiniam mokymuisi?

Čekijos Respublikoje dalyvavimo tęstinio mokymosi veikloje vidurkis yra gana žemas, pagal *Labour Force Survey* atliktus tyrimus mokymesi visą gyvenimą per pastarąsias 4 savaites dalyvavo 5,5 proc. gyventojų, priklausančių 25–64 metų asmenų grupei.

Be jokių abejonų, įtakos tam turi faktas, kad maždaug 95 proc. jaunų žmonių baigia kokią nors vidurinę mokyklą, taigi įgyja kokią nors kvalifikaciją – skirtingai nuo Europos vidurkio. Tęstinis mokymasis tokiu būdu orientuojasi į kvalifikacijos kėlimą, o ne į pirminę kvalifikaciją.

Kitaip nei Šiaurės šalyse, Čekijoje nėra taip įsišaknijusi tradicija praleisti laisvą laiką tęstinio mokymosi forma. Nepaisant to, manau, kad čekai gana lanksčiai reaguoja į įdarbinimo sferos reikalavimus ir įgyja papildomų žinių siekdami greitai įsitvirtinti darbo rinkoje. Kursų poreikis priklauso nuo įdarbinimo sferos poreikių, į šį poreikį labai lanksčiai reaguoja ir tęstinio mokymosi kursų pasiūlos sistema.

Darbdavius sudaryti sąlygas savo

darbuotojų tęstiniam mokymuisi skatina galimybė išskaičiuoti kursų išlaidas iš apmokestinamųjų pajamų. Dar viena paramos forma yra Europos struktūriniai fondai, kurie privatiems subjektams suteikia galimybę gauti lėšų tęstiniam mokymui.

Švietimo, jaunimo reikalų ir kūno kultūros ministerija savo interneto svetainėje skelbia pavadinimus bendrovių, kurioms buvo suteikta akreditacija, taip pat ir akredituotas mokymo programas. Konkrečių kursų duomenų bazę tvarko Socialinių reikalų ir darbo ministerija www.eu-dat.cz.

Žinome, kad praėjusiais metais lankėtės Lietuvoje. Kokie įspūdžiai?

Labai domiuosi istorija, todėl buvo nepaprastai smalsu pasižvalgyti po Lietuvą, su kuria mus sieja įvairiausi istoriniai įvykiai. Ir, be jokios abejonės, nenusivyliau. Lietuva pulsuoja energija, iš žmonių visą laiką spinduliuoja susižavėjimas laisve bei naujomis galimybėmis, kurias jie puikiai moka panaudoti. Matyti, kaip greitai keičiasi ir plečiasi Vilniaus miestas.

Vilniuje buvo įdomu apžiūrėti istorinius paminklus, ragavau ir cepelinų. Taip pat pastebėjau, kad gatvėmis važinėja čekų troleibusai – tai būnant užsienyje visuomet nudžiugina, nors ir teko girdėti, kad juos keičiate konkuruojančiais naujais modeliais.

Interviu parengtas bendradarbiaujant su Čekijos Respublikos švietimo, jaunimo ir sporto ministerija.
Iš čekų kalbos vertė Gražina Bikulčiūtė

Europos Sąjungos vystymosi sėkmę lems žmogiškieji ištekliai

Europos Sąjungos viršūnių susitikime Lisabonoje 2000 metais buvo numatyti ilgalaikiai Europos Sąjungos tikslai. Paprastai ES *Lisabonos strategija* apibūdinama nurodant jos pagrindinį tikslą – *per dešimt metų Europos Sąjungą paversti „konkurencingiausia ir dinamiškiausia žinių pagrindu augančia ekonomika pasaulyje, kurioje darbi ekonominė plėtra būtų suderinta su didesniu ir geresnės kokybės užimtumu ir tvirtesne socialine sanglauda“*.

Lisabonos strategijos įgyvendinimo pusiaukelėje – 2005 m. tapo akivaizdu, kad pirmojo penkmečio realybės testo tokia ambicinga Lisabonos strategija neišlaikė. Ne visi planuoti augimo rodikliai buvo pasiekti. Daugelyje ES šalių juntama, kad ekonomikos augimas nebepakankamas, darbo jėga sensta, atlyginimai neauga, o socialinė sistema greitai gali „perkaisti“. Todėl Lisabonos strategija 2005 m. buvo atnaujinta. Nuspręsta nebeakcentuoti šūkio 2010 m. tapti konkurencingiausia pasaulio ekonomika, o atviro koordinavimo metodą pakeisti tiesioginiu ES komisijos ir nacionalinių vyriausybių bendradarbiavimu.

Pagrindiniai „pataisyti“ ES siekiai – ekonominis augimas ir darbo vietų kūrimas. Atnaujintoje ES Lisabonos strategijoje numatyta:

- paversti Europą patrauklia vieta investuoti ir dirbti;
- ekonominio augimo varikliu padaryti žinias ir inovacijas;
- pakeisti politiką taip, kad verslas galėtų sukurti daugiau ir geresnių darbo vietų.

Integruotose ES gairėse valstybės narės kviečiamos plėsti ir gerinti investicijas į žmogiškąjį kapitalą bei pritaikyti švietimo ir profesinio ren-

Mokymasis visą gyvenimą, kaip Europos vystymosi garantija

Virginija Būdienė
Švietimo ir mokslo viceministrė

2005 m. tapo akivaizdu, kad pirmojo penkmečio realybės testo ambicinga Lisabonos strategija neišlaikė. Vis dėlto Europos Komisija pripažino, kad šalyse daroma pažanga modernizuojant švietimo ir profesinio rengimo sistemas. Kokiomis kryptimis turime toliau veikti siekdami didesnės mūsų švietimo sistemos pažangos, kaip tai dera su europinėmis gairėmis?

gimo sistemas prie naujų žmogiškųjų išteklių kompetencijai keliamų reikalavimų. Esant tokioms aplinkybėms, Europos Taryba rekomenduoja tęsti darbo programos „Švietimas ir mokymas 2010“ įgyvendinimą iki galo. Programa „Švietimas ir mokymas 2010“ taip pat prisideda įgyvendinant naujasias integruotas ES ekonomikos augimo ir darbo vietų kūrimo gaires, įskaitant Europos jaunimo paklą.

Siekiant sukurti daugiau ir geresnių darbo vietų, strategijoje žadama patraukti daugiau žmonių dirbti socialinės apsaugos sistemose ir jas modernizuoti, pagerinti darbuotojų bei įmonių gebėjimą prisitaikyti ir padidinti darbo rinkų lankstumą, *investuoti daugiau* į žmogiškuosius išteklius – gerinti švietimo ir mokymo kokybę, skatinti nuolat mokytis. Taigi žmogiškųjų išteklių plėtos uždavinys pripažintas svarbiu ES vystymosi veiksmu.

Europos Sąjungos siekiai ir nacionalinė švietimo politika

Europos Sąjungos lygiu socialinė ir švietimo politika yra mažiausiai reglamentuojamos, todėl nacionalinės švietimo ir mokymo politikos vaidmuo tampa labai reikšmingas. Planuojama atnaujintos Europos Sąjungos plėtra, apibrėžta atnaujintoje Lisabonos strategijoje, labai priklausys nuo nacionalinių švietimo ir mokymo strategijų atnaujinimo, mokslo ir inovacijų skatinimo, investicijų į žmogiškųjų išteklių plėtos ir nacionalinio bei vietos lygmens švietimo vadybos kultūros.

Atnaujintoje Lisabonos strategijoje numatyti siekiai turėtų būti tiesiogiai integruojami formuojant nacionalinę švietimo politiką, įstatymus ir pagrindinių švietimo bei studijų sričių plėtojimo strategijas, planuojant investicijas į žmogiškuosius išteklius

ir vertinant šių investicijų efektyvumą. Tačiau tenka pripažinti, kad atnaujinta ES strategija mažiau orientuota į socialinę sanglaudą, o investicijų į žmogiškuosius išteklius skatinimas sulaukia nemažai kritikos, ypač iš neoliberaliai nusiteikusių ekonomikos analitikų ir politikų, nes nepasitikima tradiciniu valstybės, kaip monopolinio švietimo ir mokymo paslaugų teikėjo, gebėjimu tai daryti lanksčiai ir efektyviai.

Pagrindiniuose Lietuvos Respublikos švietimo politikos dokumentuose Lietuvos 2004–2006 metų *bendrajame programavimo dokumente, naujos redakcijos Lietuvos Respublikos švietimo įstatyme, Valstybinės švietimo strategijos 2003–2012 metų nuostatų įgyvendinimo programoje, Mokymosi visą gyvenimą užtikrinimo strategijoje ir jos įgyvendinimo veiksmų plane* taip pat integruoti siekiai įgyvendinti Lisabonos strategijos nuostatas.

Valstybinėje 2003–2012 metų švietimo strategijoje numatytos pagrindinės švietimo gairės ir rodikliai, tiesiogiai susiję su Europos Sąjungos švietimo gairėmis, bei įtvirtinta nuostata švietimo reikmėms kasmet skirti lėšų tiek, kad jos sudarytų ne mažiau kaip 6 procentus bendrojo šalies vidaus produkto, tokią proporciją nuolat skatina ir Europos Sąjungos dokumentai.

Mokymosi visą gyvenimą politikos įgyvendinimo pažanga Europos Sąjungos šalyse

Europos Sąjungos švietimo modernizavimo pažangos įvertinimo komunikate (2005) apibendrinta nacionalinių švietimo ir profesinio rengimo sistemų modernizavimo pažanga. Šiame dokumente pateikta analizė paremta valstybių narių,

ELPA ir EEE šalių, stojančiųjų šalių bei šalių kandidačių 2005 m. ataskaitomis. Šiose ataskaitose apžvelgiama, kaip buvo vykdomos reformos ES šalyse 2004 metų tarpinėje ataskaitoje nustatytose prioritetinėse veiklos srityse ir bendrų gairių pasiekimo lygis 2000–2005 m. Komunikate konstatuojama, kad programa „Švietimas ir mokymas 2010“ tapo aiškia ES šalių nacionalinės politikos dalimi. Minimoje apžvalgoje pabrėžiama, kad švietimo ir profesinio rengimo modernizavimas Europos Sąjungos šalyse narėse yra gyvybiškai svarbus gerovės ir socialinės sanglaudos Europoje veiksnys. Europos Sąjungos švietimo modernizavimo pažangos įvertinimo komunikate (2005) konstatuojama, kad:

- nacionalinio lygmens reformos vykdomos tinkama linkme;
- valstybiniais prioritetais ir investicijomis siekiama didesnio švietimo ir mokymosi veiksmingumo bei kokybės;
- nustatant visą gyvenimą trunkančio mokymosi strategijas daroma pažanga, tačiau jų įgyvendinimas išlieka iššūkiu;
- aukštojo mokslo reformos vis labiau remia Lisabonos darbotvarkę;
- padėtis profesinio rengimo ir švietimo srityje gerėja, tačiau dar reikia daug ką nuveikti;
- Europos dimensija nacionalinėse švietimo ir mokymo sistemose – vis svarbesnė, tačiau nepakankamai.

ES komunikate šalys raginamos labiau ir veiksmingiau prisidėti prie Lisabonos strategijos įgyvendinimo bei Europos socialinio modelio stiprinimo, padidinti reformų tempą. Rekomenduojama skatinti įvairias su mokymusi susijusias partnerystes, nes tai leistų efektyviau mobilizuoti dalyvius ir išteklius. Reikia skirti deramą dėmesį bendrai visą gyvenimą trunkančio mokymosi ap-

linkai, o sistemų efektyvumo kokybės ir prieinamumo tikslus laikyti vienodai svarbiais.

Jei nebus dedama daugiau pastangų sprendžiant problemas, susijusias su anksti paliekančiais mokyklą, visuotiniu vidurinio išsilavinimo įgijimu bei pagrindiniais gebėjimais, dar didesnė Europos ateinančios kartos dalis susidurs su socialine atskirtimi, brangiai atsieisiančia jiems paties, ekonomikai ir visuomenei.

Pagrindinės Europos švietimo pažangos gairės, kurių laimėjimai nuolat stebimi:

- sumažinti anksti paliekančių mokyklą (iškrentančių) asmenų skaičių;
- padidinti baigiančių matematikos, mokslo ir technologijų studijas asmenų, ypač moterų, skaičių;
- padidinti sėkmingai įgijusių vidurinį išsilavinimą asmenų skaičių;
- pagerinti skaitymo įgūdžius;
- užtikrinti darbingo amžiaus asmenų galimybes mokytis visą gyvenimą.

Finansavimas

Nuo 2000 m. bendrų investicijų į pagrindinius žinių ekonomikos sektorių skirtumas tarp Europos šalių ir jų konkurenčių (pavyzdžiui, JAV) nesumažėjo. Kai kurios Azijos šalys – Kinija ir Indija – sparčiai vejas lyderes. Nepaisant to, švietimui skirtas valstybės finansavimas, išreikštas BVP procentine dalimi, didėja kone visose ES šalyse (ES vidurkis: 2000 m. – 4,9 proc., 2002 m. – 5,2 proc.). Skirtumai tarp ES šalių BVP dalies investicijų švietimui dideli: Danija ir Švedija išleidžia švietimui per 7,5 proc. BVP, o yra šalių, kurios skiria mažiau nei 4 proc. bendrojo metinio šalies vidaus produkto.

Tuo tarpu Lietuvoje BVP dalis, skirta švietimui, remiantis įvairiais šaltiniais, buvo: 2000 m. – 6,0 proc.;

2001 m. – 6,1 proc.; 2002 m., – 6,3 proc.; 2003 m. – 5,4 proc.; 2004 m. – 5,7 proc.

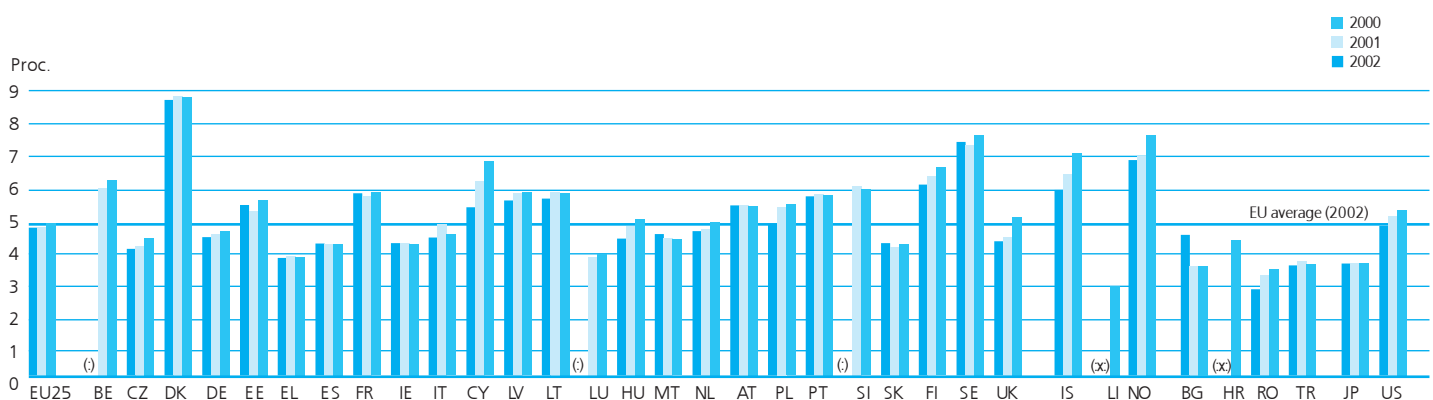
Kitas šaltinis nurodo, kad Lietuvoje BVP dalis, skirta švietimui, buvo: 2000 m. – 5,67 proc.; 2001 m. – 5,92 proc., 2002 m. – 5,89 proc.

Daugelis šalių skatina privačias asmenų ir namų ūkių investicijas,

yra svarbiausias naujųjų Lisabonos integruotųjų gairių aspektas. Daugelis šalių, tarp jų ir Lietuva, (tačiau dar ne visos) yra parengusios visą gyvenimą trunkančio mokymosi politikos metmenis, pavyzdžiui, strateginius dokumentus ar nacionalinius veiksmų planus. Kai kurios šalys priėmė pagrindinius teisės aktus (pvz., EL, ES, FR, RO).

strategijos tebelieka dalinės, žmogiškųjų išteklių plėtros tarpžinybinė vadyba komplikuoja, pastebima tendencija visą dėmesį skirti tik užimtumo arba iš ugdymo proceso „iškritusių“ asmenų integracijos į sistemą problemai spręsti. Sektinas pavyzdys galėtų būti Skandinavijos šalys – Švedija, Danija, Suomija ir Norvegija, kurios jau gerokai

BVP dalis, skiriama švietimui finansuoti, procentais

Šaltinis: Commission of European Communities, 2005. Progress towards the Lisbon Objectives in Education and Training – 2005 Report. Commission staff working document SEC (2005) 419. Brussels.

ypač tose srityse, kuriose privačių investicijų grąža yra didelė, pavyzdžiui, įgyvendinant tokias iniciatyvas kaip individualios tikslinės išmokos mokymuisi (AT, BE, NL, UK), mokesčių lengvatos (FI, HU, LT, PT, SI) bei mokesčiai už mokslą (AT, BE, FR, PL, RO, UK). Pastangos skatinant darbdavius daugiau investuoti ES šalyse 2004–2005 metais buvo mažiau intensyvios ir veiksmingos.

Mokymosi visą gyvenimą politikos įgyvendinimas

Nuo 2003 m. buvo padaryta tam tikra pažanga siekiant Europos Tarybos nustatyto tikslo – valstybės narės turėtų parengti ir pradėti įgyvendinti visą gyvenimą trunkančio mokymosi strategijas iki 2006 m. Tai

Lietuvos *Mokymosi visą gyvenimą užtikrinimo strategija* ir jos įgyvendinimo planas buvo patvirtintas 2004 metais. Numatyta siekti kuo daugiau žmonių pritraukti į darbo rinką bei veiksmingiau investuoti į žmogiškųjų išteklių plėtrą, skatinti mokymąsi visą gyvenimą. Dokumentuose numatomos priemonės, kurios padėtų suteikti visiems individams įgūdžių, būtinų šiuolaikiškai darbo jėgai žiniomis grindžiamoje visuomenėje ir kurios sudaro sąlygas jiems kilti tarnyboje bei sumažinti įgūdžių neatitikimą bei kliūtis darbo rinkoje. Ši strategija sėkmingai įgyvendinama, numatomas jos atnaujinimas atsižvelgiant į per pastaruosius metus padarytą pažangą.

Vis dėlto pripažįstama, kad ES šalių narių mokymosi visą gyvenimą

pažengusios rengdamos nuoseklias ir išsamius nacionalinius mokymosi visą gyvenimą planus ir daro didelę pažangą juos įgyvendindamos.

Vilčių teikia tai, kad Europos šalyse vis svarbesnės tampa visą gyvenimą trunkančio mokymosi motyvaciją skatinančios švietimo ir socialinės politikos kryptys. Pavyzdžiui, kai kurios šalys (FI, FR, PT) turi gerai veikiančias neformalaus ir savaiminio mokymosi įteisinimo sistemas, kai kurios kitos šalys neseniai įvedė atitinkamas priemones arba rengiasi tai padaryti (pvz., BE, NL, DK, ES, NL, NO, SE, SI). Vis daugiau šalių imasi spręsti orientavimo ir karjeros konsultavimo mokantis visą gyvenimą klausimą (pvz., BE, DK, FR, IE, IS, LI). Vieningų nacionalinių kvalifikacijų sistemų kūrimą prioritetiniu laiko kai kurios naujosios valstybės

narės ir šalys kandidatės (pvz., CY, EE, HR, LV, PL, RO, SI, TK).

Lanksčios profesinio mokymo programos mažina anksti paliekančiųjų mokyklą skaičių. Kita vertus, suaugusiems ir vyresnio amžiaus darbuotojams ir toliau neskiriama pakankamai dėmesio.

Europos švietimo pažangos gairės ir stebėseną

Europos Sąjunga tiesiogiai nereguliuoja ir nereglementuoja nacionalinių švietimo sistemų sklaidos, tačiau neabejotinai turi didelės įtakos jų plėtrai. Visų pirma per bendrus ES siekius, kurie užfiksuoti daugybėje švietimui ir mokymui skirtų dokumentų, antra, per nustatytą Europos gairių stebėseną ir šalių kas dveji metai teikiamas švietimo pažangos ataskaitas.

Šiuo metu rengiamos papildomos Europos Sąjungos švietimo pažangos gairės (pvz., užsienio kalbų mokymosi rodiklis) ir planuojama nauja Europos Sąjungos švietimo pasiekimų rodiklių sistema. Stebint ES šalių švietimo pažangą ir nuolat atliekant kiekybinius palyginimus, vis dažniau kyla nacionalinių duomenų, statistikos patikimumo klausimas. Kai kurių rodiklių lyginamieji duomenys, manoma, nėra lygintini. Planuojama įgyvendinti papildomas ES priemones, kuriomis tikimasi padidinti šalių narių švietimo statistikos patikimumą ir galimybę palyginti pažangą pagrindinių Europos Sąjungos švietimo ir profesinio mokymo rodiklių atžvilgiu.

Europos Komisija taip pat parengė ir teiks Europos Parlamentui svarstyti rekomendaciją dėl *Pagrindinių mokymosi visą gyvenimą gebėjimų ir kompetencijų ugdymo*. Doku- mente rekomenduojama pripažinti,

kad svarbiausios mokymuisi visą gyvenimą yra šios pradinės kompetencijų sritys:

- komunikacija: gimtąja ir užsienio kalbomis;
- matematika, gamtos ir techniniai mokslai;
- skaitmeninė kompetencija;
- mokymasis mokytis;
- tarpasmeniniai, tarpkultūriniai, socialiniai įgūdžiai;
- verslumas;
- kultūrinė raida.

Jeigu Europos Parlamentas pritars šio dokumento nuostatomis, greičiausiai daugelyje šalių narių teks pakoreguoti pirmiausia formaliojo ugdymo turinį.

Europos Sąjungos švietimo modernizavimo pažangos įvertinimo komunikate (2005) konstatuojama, kad nors padaryta tam tikra pažanga įgyvendinant ES bendrus žmogiškųjų išteklių plėtros siekius ir darbo programą „Švietimas ir mokymas 2010“, vis dėlto pabrėžiama, kad formuojant nacionalinę ES šalių narių politiką, ES šalims narėms reikia dar labiau atsižvelgti į darbo programos „Švietimas ir mokymas 2010“ prioritetus. Komunikate rekomenduojama, kad valstybės narės turėtų ypač stengtis užtikrinti, jog nacionalinėse Lisabonos reformos programose, nacionaliniuose struktūrinių fondų strateginiuose orientaciniuose metmenyse bei nacionalinėse socialinės apsaugos ir socialinės integracijos strategijose švietimui ir profesiniam rengimui būtų skiriamas pagrindinis dėmesys.

Tikėtina, kad Lietuvos nacionalinei švietimo politikai naujos gairės ir naujos rekomendacijos bus svarbios ir turės įtakos mokymosi visą gyvenimą būklės kaitai šalyje. Esant tokioms aplinkybėms, ES komisija rekomenduoja, kad struktūrinių fondų prioritetas turėtų būti investici-

jos į žmogiškuosius išteklius. Tikėtina, kad ir Lietuvoje per ateinantį Europos Sąjungos struktūrinių fondų finansavimo laikotarpį žmogiškųjų išteklių plėtros – mokymosi visą gyvenimą finansavimas išliks svarbus prioritetas. Papildomas dėmesys ir investicijos turėtų būti skiriama pagrindinėms probleminėms sritims, kaip antai – visų tipų švietimo įstaigų infrastruktūros modernizavimui, bendrojo lavinimo mokyklų kultūros kaitai, profesinio mokymosi patrauklumui, lanksčių mokymosi formų pasiūlos skatinimui, aukštojo mokslo (studijų) kokybės gerinimui, ypač skatinant tarptautinį AM institucijų bendradarbiavimą, neformaliojo, savivaldaus mokymosi ir patirties sertifikavimui bei užskaitymui, švietėjų kvalifikacijos tobulinimui, švietimo paslaugų rinkos skatinimui, neformaliojo švietimo veiklai, valstybinio ir privataus sektoriaus partnerystės investuojant į švietimą skatinimui.

Santrumpos

AT	Austrija
BE	Belgija
CY	Kipras
CZ	Čekija
DE	Vokietija
DK	Danija
EE	Estija
ES	Ispanija
FI	Suomija
FR	Prancūzija
HR	Kroatija
IE	Airija
IS	Islandija
LI	Liuksemburgas
LV	Latvija
NL	Olandija
NO	Norvegija
PL	Lenkija
PT	Portugalija
RO	Rumunija
SE	Švedija
SI	Slovėnija
TK	Turkija

Valstybinės kalbos mokėjimo ir Lietuvos Respublikos Konstitucijos pagrindų egzaminų sistemos kaita

Rasa Šavareikaitė

Pedagogų profesinės raidos centro
Suaugusiųjų švietimo skyriaus vedėja

Istorija ir tendencijos

Jau daugiau kaip dešimtmetį, nuo 1993 metų, Lietuvoje laikomi valstybinės kalbos mokėjimo ir Lietuvos Respublikos Konstitucijos pagrindų egzaminai. Valstybinės kalbos mokėjimo pirmosios, antrosios ir trečiosios kategorijų egzaminus laikė daugiau kaip 86 tūkstančiai, Lietuvos Respublikos Konstitucijos pagrindų – beveik 12 tūkstančių žmonių.

Atsižvelgiant į švietimo, ypač egzaminų sistemos, pokyčius Europos Tarybos kalbų politikos gaires ir Lietuvos Respublikos teisės aktų pakeitimus, buvo parengti nauji Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimai: 2003 m. gruodžio 24 d. nutarimas Nr. 1687 „Dėl Valstybinės kalbos ir Lietuvos Respublikos Konstitucijos pagrindų egzaminų ir pažymėjimų išdavimo tvarkos patvirtinimo“, 2004 m. lapkričio 15 d. nutarimas Nr. 1448 „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2003 m. gruodžio 24 d. nutarimo Nr. 1687 „Dėl Valstybinės kalbos ir Lietuvos Respublikos Konstitucijos pagrindų egzaminų ir pažymėjimų išdavimo tvarkos patvirtinimo“ pakeitimo“, 2003 m. gruodžio 24 d. nutarimas

2006 m. kovo 21 d. Švietimo ir mokslo ministerijos įsaky-
mu patvirtintos naujos valstybinės kalbos mokėjimo ir Lie-
tuvos Respublikos Konstitucijos pagrindų egzaminų, kurie
organizuojami suaugusiųjų švietimo institucijose, nuosta-
tos. Tikimasi, kad per pastaruosius trejus metus patobulin-
ta egzaminų organizavimo sistema visiems norintiesiems
leis geriau pasirengti egzaminams ir juos išlaikyti.

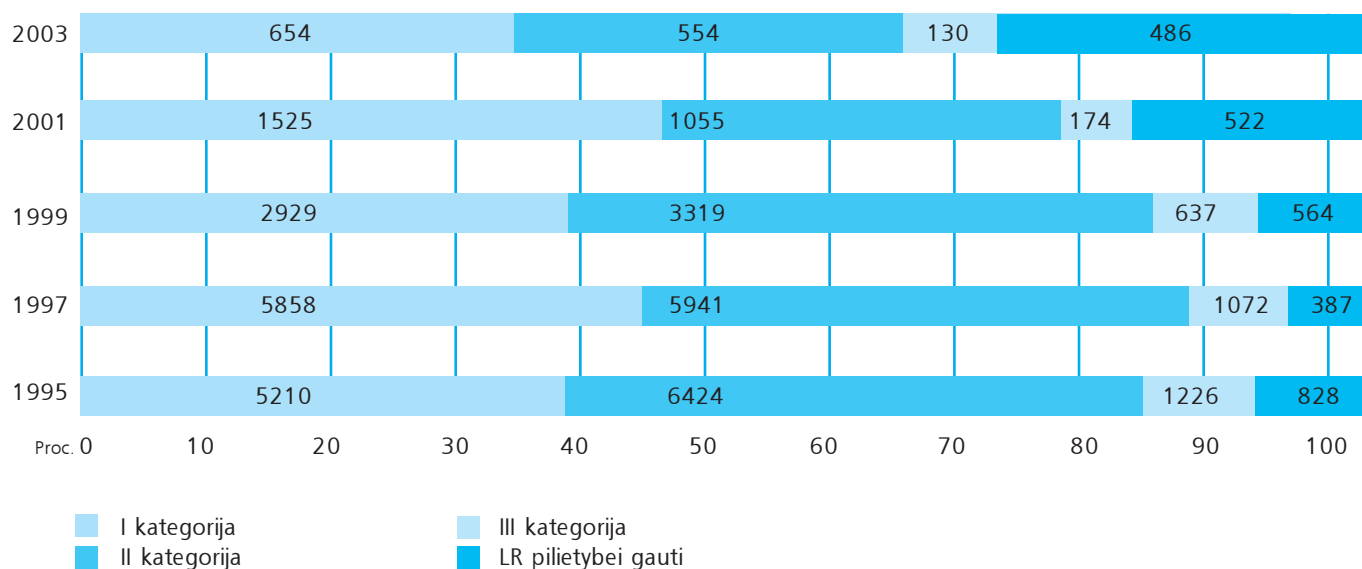
Nr. 1688 „Dėl valstybinės kalbos mokėjimo kategorijų patvirtinimo ir įgyvendinimo“, kiti dokumentai, pakeitę valstybinės kalbos egzaminų organizavimo sistemą.

2005 m. šalyje veikė 56 savivaldybių valstybinės kalbos mokėjimo kvalifikavimo komisijos. Komisijos egzaminuoja savivaldybių teritorijo-

je gyvenančius, dirbančius, besimo-
kančius asmenis. Per paskutinius
dvejus metus egzaminai vyko pen-
kiasdešimtyje komisijų, egzaminus
laikė daugiau kaip keturi tūkstan-
čiai žmonių.

Egzaminai organizuojami pagal Na-
cionalinio egzaminų centro direk-
toriaus patvirtintą metinį tvarkaraš-

Laikančiųjų egzaminus mažėjimo tendencijos

tį, siekiant, kad egzaminų datos laikančiesiems būtų žinomos iš anksto metų pradžioje, bei sudarant sąlygas geriau pasirengti egzaminams. 2005 m., atsižvelgiant į nuolat mažėjantį laikančiųjų skaičių, egzaminai organizuoti 6 kartus per metus (po dvi dienas).

Kategorijos, jų dermė su europiniais dokumentais

Naujuose dokumentuose kalbos mokėjimo kategorijos susietos su Europos Tarybos (ET) kalbos mokėjimo aprašais ir atitinka ET A2, B1, B2 lygius. Valstybinės kalbos mokėjimo kategorija – tai valstybinės kalbos mokėjimo lygis, pagal kurį sprendžiama apie Lietuvos Respublikos valstybinės kalbos įstatymo 6 straipsnyje nurodytų asmenų valstybinės kalbos mokėjimą einant tam tikras pareigas, atliekant tam tikros profesijos ar kvalifikacijos darbą. Nustatomos trys valstybinės

kalbos mokėjimo kategorijos (žemiausia – pirmoji, aukščiausia – trečioji):

1. pirmoji – tai kalbos mokėjimo lygis, atitinkantis ET kalbų mokymosi turinio aprašų „Pusiaukelė“ (A2) lygį; asmuo, norintis gauti pirmąją valstybinės kalbos mokėjimo kategoriją, turi suprasti trumpus, aiškios sandaros sakinčius ir rašytinius tekstus įprastomis kasdienio gyvenimo ir darbo temomis, gebėti kalbėti apie konkrečiai žinomus dalykus, pildyti paprasčiausių tipinių dokumentų formas, rašyti trumpus tekstus;

2. antroji – tai kalbos mokėjimo lygis, atitinkantis Europos Tarybos kalbų mokymosi turinio aprašų „Slenksčio“ (B1) lygį; asmuo, siekiantis gauti antrąją valstybinės kalbos mokėjimo kategoriją, turi suprasti sakinčius ir rašytinius tekstus žinomomis temomis, gebėti kalbėti įvairiomis kasdienio gyvenimo ir darbo temomis, apibendrinti patirtį, įvykius, nusakyti priežastis, ge-

bėti pildyti tipinių dokumentų formas ir juos rengti, rašyti trumpus tekstus kasdienio gyvenimo ir darbo temomis;

3. trečioji – tai kalbos mokėjimo lygis, atitinkantis ET kalbų mokymosi turinio aprašų „Aukštumos“ (B2) lygį; asmuo, siekiantis gauti trečiąją valstybinės kalbos mokėjimo kategoriją, turi suprasti ilgus sudėtingus sakinčius ir rašytinius tekstus konkrečiomis ir abstrakčiomis temomis, laisvai kalbėti įvairiomis temomis, aiškinti požiūrius ir nuomones, aiškiai ir taisyklingai dėstyti mintis raštu ir žodžiu.

Pirmoji kategorija taikoma paslaugų teikimo, gamybos, prekybos, transporto ir kitų sričių darbuotojams, jeigu jie darbo reikalais turi bendrauti su asmenimis ir / ar pildyti paprasčiausių dokumentų formas (vairuotojai, rūbininkai, pavarėjai, pardavėjai ir kiti prekybos darbuotojai, kiti ūkines ar technines funkcijas atliekantys darbuotojai ir pan.).

Antroji kategorija taikoma švietimo, kultūros, sveikatos priežiūros, socialinės apsaugos ir kitų sričių darbuotojams, valstybės tarnautojams, kurių pareigybės priskirtos B ir C lygiams, jeigu jie darbo reikalais turi nuolat bendrauti su asmenimis, pildyti dokumentų formas (švietimo ir kultūros įstaigų darbuotojai, mokytojai, išskyrus pedagogus, dėstančius valstybine kalba, ir pan.).

Trečioji kategorija taikoma valstybės ir savivaldybių institucijų, įstaigų, įmonių ir organizacijų vadovams, valstybės tarnautojams, kurių pareigybės priskirtos A lygiui, valstybine kalba dėstantiems pedagogams, aviacijos specialistams, užtikrinantiems skrydžių saugą (skrydžių vadovams ir orlaivių įguloms), jūrų ir vidaus vandenų transporto specialistams, atsakingiems už krovinių ar keleivių ir bagažo vežimą (laivų kapitonus, bocmanams), ir pan.

Kam netaikomos valstybinės kalbos mokėjimo kategorijos?

Kategorijos netaikomos asmenims:

- įgijusiems vidurinį, aukštesnįjį ar aukštąjį išsilavinimą lietuvių kalba;
- įgijusiems Lietuvos Respublikoje vidurinį išsilavinimą nelietuvių mokomąja kalba 1991 metais ir vėliau;
- baigusiems užsienyje veikiančias lietuviškas gimnazijas arba vidurines mokyklas;
- išlaikiusiems mokyklinį / valstybinį gimtosios arba valstybinės lietuvių kalbos brandos egzaminą;
- asmenų, baigusių pagrindinio

profesinio mokymo įstaigų II pakopos grupės nelietuvių mokomąja kalba, valstybinės kalbos mokėjimas prilyginamas antrajai valstybinės kalbos mokėjimo kategorijai;

- asmenų, baigusių Vilniaus universiteto Filologijos fakulteto Lituanistinių studijų katedros metinių lituanistinių studijų pradedančiųjų lygio kursą, valstybinės kalbos mokėjimas prilyginamas pirmajai, pažengusiųjų lygio kursą – antrajai, o mokančiųjų lygio kursą – trečiajai kalbos mokėjimo kategorijai;
- asmenims, kurie Lietuvos Respublikos asmenų, nukentėjusių nuo 1939-1990 metų okupacijų, teisinio statuso įstatymo nustatyta tvarka pripažinti nukentėjusiais nuo okupacijų, valstybinės kalbos mokėjimo kategorijos netaikomos vienerius metus nuo jų grįžimo į Lietuvos Respubliką dienos.

Konstitucijos pagrindai

Svarbi šių egzaminų sudedamoji dalis – LR Konstitucijos pagrindų egzaminas. Jį privalo išlaikyti asmuo, siekiantis gauti Lietuvos Respublikos pilietybę.

Egzamino metu raštu atliekamas testas, kurį sudaro 20 klausimų, parengtų iš visų Konstitucijos skirsnių. Kiekvienam klausimui duodami 3 galimi atsakymų variantai, iš kurių laikantis pasirenka vieną.

Manytume, kad reikėtų inicijuoti svarstymus, kaip modernizuoti šio egzamino formą, kad ji būtų šiuolaikiškesnė, o laikantieji galėtų geriau suvokti Konstitucijos visumą, matyti ryšį su praktiniu šių normų taikymu.

Kas nauja?

Norint sudaryti geresnes sąlygas laikantiesiems, 2006 m. visų kategorijų valstybinės kalbos ir Lietuvos Respublikos Konstitucijos pagrindų egzaminai vyks 8 kartus per metus pagal Nacionalinio egzaminų centro direktoriaus įsakymu patvirtintą grafiką.

Nuo šių metų gegužės mėnesio egzaminai organizuojami pagal atnaujintą tvarką: kaip ir brandos egzaminų, valstybinės kalbos mokėjimo ir Lietuvos Respublikos Konstitucijos pagrindų egzaminų bei kandidatų registravimas vyks Nacionalinio egzaminų centro duomenų perdavimo sistemoje KELTAS, šioje sistemoje vyks ir minėtų egzaminų rezultatų registravimas. Valstybinės kalbos mokėjimo kvalifikavimo komisijų nuostatuose patikslinta komisijų sudarymo tvarka. Pakeista ir laikančiųjų egzaminus grupių sudarymo tvarka: vienoje grupėje negalės būti egzaminuojama daugiau kaip 24 asmenys.

Daugiau informacijos galima gauti Pedagogų profesinės raidos centro tinklalapyje www.pprc.lt arba konsultuojantis: Pedagogų profesinės raidos centras Suaugusiųjų švietimo skyrius Didlaukio g. 82, LT-08303 Vilnius, Tel.: (8~5) 276 33 37, 276 05 54 El. paštas vks@pprc.lt

Mokymasis visą gyvenimą ir aktyvus pilietiškumas: tapatumo paieškos Vilniuje

Mokymosi visą gyvenimą strategijos Latvijoje ir Estijoje

Europos Sąjunga ragina savo nares ne vėliau kaip 2006 m. patvirtinti nacionalines mokymosi visą gyvenimą strategijas.

Lietuvoje ši strategija patvirtinta dar 2004 m. ir įgyvendinama valstybės skiriamomis lėšomis bei remiant Europos socialiniam fondui. Matyti ir pirmieji rezultatai – keletą pastarųjų metų didėja besimokančiųjų suaugusiųjų skaičius, andragogų kvalifikacija, atsiranda daugiau ir įvairesnių švietimo paslaugų.

Lietuvos kaimynės šiomis strategijomis susirūpino vėliau. Latvijos universiteto profesorė Tatjana Kokė konferencijoje pristatė mokymosi visą gyvenimą strategijos kūrimo žingsnius šioje šalyje. „Ar mokymosi visą gyvenimą plėtra vyksta sklandžiai, labai priklauso nuo vyriausybės formuojamos ir įgyvendinamos švietimo politikos. Latvijos švietimo ir mokslo ministerija inicijavo Mokymosi visą gyvenimą strategijos plėtojimą ir įgyvendinimą, vykdydama 2005–2007 metų Nacionalinę programą. Reikėjo pasiekti didžiulį konsensų tarp politikų ir švietėjų, kad mokymasis visą gyvenimą taptų švietimo sistemos Latvijoje pamatu“, – pažymėjo ji.

Pasak T. Kokės, latvių dokumento autoriai akcentuoja, kad švietimas turi būti suprastas kaip šaltinis, skatinantis žmones dalyvauti ekonomi-

2005 m. gruodžio 12–13 d. Vilniuje vyko UNESCO ir Švietimo ir mokslo ministerijos organizuota tarptautinė konferencija „Mokymasis visą gyvenimą ir aktyvus pilietiškumas: tapatumo paieškos“. Konferencijoje įvairių šalių švietimo ekspertai diskutavo apie mokymosi visą gyvenimą politikos įgyvendinimą, konkurencingumo didinimą švietimo priemonėmis, aktyvaus pilietiškumo ir tapatumo paieškas globalizacijos akivaizdoje. Tartasi, kaip Baltijos valstybės gali pradėti teikti švietimo pagalbą besivystančioms šalims, taip remdamos UNESCO „Švietimas visiems“ iniciatyvą.

niame, socialiniame, pilietiniame gyvenime, jis turi būti prieinamas įvairioms socialinėms grupėms įvairiuose regionuose. „Žmonės Latvijoje dar neturi tokių vakarietiško ugdymosi įpročių, kaip asmeninių mokymosi planų susidarymas, kreditų pripažinimo sistema, kūrybiška mokymosi partnerystė. Tačiau svarbu pabrėžti ne tik mokymosi vertę asmeniui, bet ir tai, kad mokymasis ir švietimas turi tarnauti bendram visuomenės gėriui – socialinei sanglaudai ir skurdo mažinimui“, – toliau kalbėjo ji.

Latvijos Strategijoje aiškiai formuluojama pridėtinė mokymosi visą gyvenimą vertė, palyginti su tradiciniu mokymusi. Mokymosi visą gyvenimą politika skatina asmeninį tobulėjimą, darbingumą, galimybes prisitaikyti, aktyvų pilietiškumą, socialinę sanglaudą, žmonės ima aktyviau reikšti savo nuomonę įvairiose gyvenimo srityse, o tai skatina kurti teisingesnę visuomenę. Svarbu, kad teikiamų žinių kokybė atitiktų socialines ir ekonomines vi-

suomenės reikmes. Nors socialinė individų poliarizacija visuomenėje yra neišvengiama, Mokymosi visą gyvenimą strategijai išlieka iššūkis gebėti pasiūlyti mokymąsi socialinės atskirties grupėms, tiems, kurie mano, kad „mokymasis yra ne mums“.

„Mes esame pirmoji karta, kuri iš tikrųjų žino, kad nežino, kokia bus ateitis, – Norman Longwath citata savo pranešimą baigė Tatjana Kokė – šis prisipažinimas vers švietimą judėti į priekį.“

Estijos mokymosi visą gyvenimą strategija 2005–2008 metams buvo patvirtinta visai neseniai – 2005 metų lapkričio 3 d. „Tai yra pirmasis strateginis nepriklausomos Estijos dokumentas, nurodantis valstybinius suaugusiųjų švietimo tikslus“, – pristatydama šią strategiją kalbėjo Estijos Respublikos švietimo ir mokslo ministerijos Suaugusiųjų švietimo skyriaus vedėja Terje Haidak. Pagrindinis Strategijos tikslas yra pagerinti suaugusiųjų galimybes ir motyvaciją dalyvauti formaliuose

T. Koke

ir neformaliuose mokymuose bei savišvietoje, kad jie galėtų tobulinti savo žinias ir įgūdžius pagal asmenines, visuomenės ir darbo rinkos reikmes ir padidinti 25–64 metų besimokančių suaugusiųjų skaičių, nustatomą pagal *Eurostat* metodiką, nuo 6,7 proc. iki 10 proc.

Strategijoje yra numatytos įvairios priemonės, užtikrinančios švietimo prieinamumą visiems, taip pat ir žmonėms su specialiaisiais poreikiais ar turintiems socioekonominių sunkumų. Išskirtinis dėmesys skiriamas kvalifikuotų darbuotojų rengimui, profesiniam švietimui, tęstiniam mokymui ir perkvalifikavimui, kuriamos žinių kokybės užtikrinimo,

T. Hajdak

anksčiau įgyto išsilavinimo bei darbo patirties pripažinimo sistemos tiek formaliajame švietime, tiek už jo ribų. „Atlikus apklausas paaiškėjo dvi pagrindinės priežastys, kodėl suaugę asmenys nenori mokytis, – jie laiko save tam jau per senais arba mano, kad švietimas jiems per brangus, nes Estijoje už kursus turi susimokėti patys lankytojai arba juos gali paremti darbdaviai, – kalbėjo Suaugusiųjų švietimo skyriaus vedėja, – todėl yra numatyta įgyvendinti naują suaugusiųjų švietimo finansavimo schemą, pagal kurią būtų remiamas asmenų mokymas bei perkvalifikavimas darbo vietoje ir darbdaviai būtų skatinami lavinti savo darbuotojus. Atsirastų trys finansuojančios šalys – besimokantieji, darbdaviai ir valstybė.“

Terje Haidak paminėjo Europos Socialinio fondo paramos svarbą įgyvendinant Mokymosi visą gyvenimą strategiją. Vien Švietimo ir mokslo ministerijos koordinuojamai priemonei „Švietimo sistema, remianti darbo jėgos lankstumą ir darbingumą bei užtikrinanti visiems piliečiams mokymosi visą gyvenimą galimybes“ įgyvendinti 2005 m. buvo paskirstyta 4,65 mln. eurų parama, finansuoti 46 projektai. Darbuotojų ir bedarbių mokymo projektai duoda galimybę lavinti suaugusiųsius ir didina darbo rinkai reikalingas jų kompetencijas, todėl ši priemonė bus įgyvendinama ir toliau, kitame finansinio planavimo etape.

Aktyvus pilietiškumas ir tapatumo paieškos

Kitą konferencijos temą – aktyvaus pilietiškumo ir tapatumo paieškų globalizacijos kontekste – pradėjo nagrinėti UNESCO generalinio direktoriaus patarėjas Aleksandras Sanikovas, kuris savo įžanginėje kalboje teigė: „Nors mokymasis vi-

są gyvenimą daugiausia susijęs su žinių ir įgūdžių ugdymu, taip pat svarbu ir idėjų, minčių, jausmų, savimonės, savitarpio ryšio jutimo skatinimas. Mes žinome, kad yra sinergetinis ryšys tarp mokymosi visą gyvenimą, dalyvaujamąsios demokratijos ir aktyvios pilietinės visuomenės.“ Kalbėdamas apie ta-

A. Sanikovas

patumo paieškas, jis persakė Nobelio premijos laureato, Harvardo universiteto profesoriaus Amartyos Seno mintis: „Vienašališkas požiūris trukdo ką nors pasaulyje suprasti. Savo kasdieniauose gyvenimuose mes esame įvairių grupių nariai – ta pati moteris gali būti Britanijos pilietė, turėti protėvių iš Afrikos ir Vakarų Indijos, būti musulmonė, vegetarė, socialistė, džiazas mėgėja, mokytoja ir matematikė. Kiekviena iš šių kategorijų suteikia jai tam tikrą tapatumą. Jai pačiai nuspręsti, kas jai svarbu. Žmogaus gyvenimo esmė – atsakomybės prisiėmimas už savo pagrįstus, racionalius sprendimus.“

Racionalumo idėją, ieškant tapatybės plėtojo, savaitraščio „Literatūra ir menas“ vyriausiasis redaktorius poetas Kornelijus Platelis. „Auklėjimas arba ugdymas nuo se-

no stengiasi įtvirtinti sąmonės ir pasąmonės pusiausvyrą, treniruoja protą valdyti jausmus. [...] Visuomenėje, kurioje beveik nebeliko draudimų, tabu, baimių, tai daryti sunkiau. Skeptiška aplinka trukdo tapatybės ugdymui pasitelkti tinkamas emocijas. Tad racionalumui alternatyvos lyg ir nematau. Racionalumui, kuris ne tik diegia logiškai pagrindžiamas nuostatas, bet ir savo elegantišku pavyzdžiu moko savitvados.”

Vilniaus pedagoginio universiteto docentas, filosofas Liutauras Degėsys kalbėjo apie piliečiui išskylančius pasirinkimus „globalizacijos ir lokalizacijos kryžkelėje” – tarp tarpusavio supratimo ir nesupratimo, tarp viešosios ir asmeninės nuomonės, tarp individualaus ir kolektyvinio mąstymo, racionalumo ir iracionalumo. Piliečių nenoras ieškoti reiškinio prasmės, manant, kad viskas savaime suprantama, skatina viešosios nuomonės despotizmą, žiniasklaidos manipuliacijas ir visokių rūšių indoktrinacijas. „Ar mes įdedame pakankamai pastangų surasti ir suteikti įvykiams bei reiškiniams asmeninę reikšmę ir prasmę? Ar mes norime mąstyti asmeniškai – nebūtinai originaliai ar nepaprastai – tiesiog individualiai? – klausė pranešėjas. – Mes turime turėti tai galvoje, ypač susidurdami su netipinėmis, ribinėmis situacijomis, neįprastais reiškiniais bei įvykiais, ir atidžiai įsiklausyti į viešąją nuomonę, kad neprarastume gebėjimo mylėti, gedėti, mąstyti, atrodyti ir gyventi savaip, išsaugoti savastį ir suprasti kitus.”

„Mokymasis visą gyvenimą yra pamatas, arena, kurią turime turėti, norėdami tobulėti patys ir tapti gerais ir aktyviais savo šalių piliečiais, – kalbėjo Lietuvos Respublikos Prezidento patarėja, Nacionalinio švietimo forumo pirmininko pavaduotoja Vaiva Vėbraitė. Lietuva turi tapti šalimi donore, partnere, pagalbi-

ninke – šalimi, kuria galima pasikliauti. Šį vaidmenį turime priimti ne tik todėl, kad taip padedame kitiems, bet ir todėl, kad taip padedame sau stiprinti vieną iš nacionalinio identiteto segmentų – savo vertės jausmą.”

G. Damušytė

Lietuvos misija Afganistane

Ryškiausias Lietuvos pagalbos teikimo pavyzdys – 2004 m. pradėta misija Afganistane – vadovauti Goro provincijos atkūrimo komandai, sudarytai iš Danijos, Islandijos, Italijos ir Jungtinių Amerikos Valstijų kariškių bei civilių.

Misijos uždavinys – stiprinti centrinės Afganistano valdžios įtaką Goro provincijoje, padėti vietos valdžios struktūroms kurti saugią aplinką ir stabilumą, sudaryti tinkamas sąlygas provincijai atkurti, skatinti įvairių valstybinių ir nevyriausybinių organizacijų veiklą, padėti atkuriant švietimą.

Užsienio reikalų ministerijos Paramos Afganistanui projektų koordinatore, ambasadorė Gintė Damušytė teigė, kad Goro provincija – tai vienas iš skurdžiausių Afganistano regionų, kur pagrindinė veikla yra žemės ūkis, sveikatos apsaugos si-

tema neišplėtotą, yra tik 2 ligoninės, 17 poliklinikų, 21 gydytojas, 283 mokyklos (68 iš jų mergaičių), 100 tūkst. mokinių, 2 tūkst. mokytojų, iš kurių tik keli turi reikiamą išsilavinimą, trūksta 110 mokyklų pastatų ir t. t. Neraštingumo lygis – daugiau negu 80 proc.

Ambasadorė pabrėžė, kad svarbu techninė pagalba statant mokyklų pastatus, kasant geriamojo vandens šulinius prie mokyklų, aprūpinant mokyklą įranga: kilimėliais vaikams atsisėsti, stalais ir kėdėmis, lentomis bei kitais elementariais daiktais. Reikia kelti ir mokytojų kvalifikaciją. Taigi Afganistano ir Lietuvos švietimo ministerijos planuoja keisti mokytojus, mokyklos raginamos užmegzti tarpusavio ryšius.

Pasaulinė maisto programa 42 mokyklose pradėjo vykdyti programą „Maistas švietimui”, kurios dėka apie 17 tūkst. mokinių gauna duonos. Ši programa labai paskatino vietos bendruomenę domėtis švietimu, vaikai noriau leidžiami į mokyklas, ji talkina statant mokyklas.

Taigi ši Lietuvos misija rodo, kad globalizacijos procesai nebūtinai turi būti suvokiami kaip grėsmė. Globalizacija sudaro sąlygas švietimo plėtrai pasaulyje, ji yra geras „švietimo visiems” programos įgyvendinimo pavyzdys.

Įvairios bendradarbiavimo formos

Įgyvendinant „švietimo visiems” tikslus, randama įvairių paramos ir bendradarbiavimo būdų. Sėkmingo bendradarbiavimo su besivystančiomis šalimis pavyzdžių pateikė Čekijos Respublikos švietimo, jaunimo ir sporto ministerijos atstovė Zita Vyšatova.

Čekijos Respublika jau ne vienerius

metus teikia pagalbą besivystančioms šalims. Pvz., 2005 m. buvo suteikta apie 700 stipendijų studentams iš 78 šalių studijuoti Karolio universitete Prahoje.

„Įvairios Čekijos švietimo įstaigos vykdo 8 paramos projektus. Nevyriausybinių organizacijų „Stokojantys žmonės“ (*People in Need*) vykdo 4 projektus – moko našlaičius, ugdo jų išmanymą apie AIDS, teikia pagalbą modernių mokymo metodų įgyvendinimui švietimo sistemoje Etiopijoje, rūpinasi švietimo sistemos atkūrimu centriniam Afganistane, stato tris mokyklas ir dar 14 aprūpina inventoriu Šiaurės Afganistane. Čekijos žemės ūkio universitetas vykdo su žemės ūkiu susijusius mokymus Angoloje ir Namibijoje. Svarbu, kad pačios šalys, kurioms teikiama pagalba, paramos siūlymai nėra primetami, nurodo, ko joms reikia, – paramos teikėjų“, – kalbėjo Zita Vyšatova.

Originalų poslinkį konferencijos diskusijose paskatino Suomijos Jyväskylä universiteto atstovo Timo Juntuneno pranešimas apie galimą universitetų partnerystę, teikiant tarptautines konsultacijas. Jo vadovaujamas universiteto padalinys *UniServices Ltd* vykdo konsultacijas projektų vadybos, socialinių inovacijų klausimais Suomijos regionuose bei tarptautinės plėtos projektus. Timo Juntuneno pristatė projektus „Encore“ ir „PISA rezultatų komercinimas“. „Encore“ projektu siekiama tobulinti partnerių projektų vadybos kompetenciją, taip didinant Centrinės Suomijos konkurencingumą ir regiono bendradarbiavimo tarptautiniuose ryšiuose kokybę. Antrasis siejamas su Suomijos gautu aukso medaliu už OECD PISA tyrimą. Projekte teikiama švietimo vertinimo paslauga tarptautiniu mastu, taip siekiant finansinės ir socialinės naudos universitetui.

T. Juntunen

Pasak Juntuneno, nepaisant Suomijos švietimo sistemos kokybės, svarbu tobulinti regioninę inovacijų sistemą, ją perkelti į verslo ir tęstinio mokymo programas užsienyje.

Visi jie susiję su universitetų konkurencingumu ir Lisabonos strategija. Praktiškai bendradarbiavimas gali reikšti keitimąsi žiniomis ir bendrų projektų vykdymą. Tarptautiniai projektai tobulina universitetų darbuotojų kvalifikaciją, skatina tęstinius mokymus ir tyrimus, kelia pačių universitetų prestižą. Juntuneno nuomone, Europos Sąjunga paremtų universitetų bendradarbiavimo iniciatyvas Baltijos jūros regione.

Vilniaus universiteto švietimo politikos centro direktorė Virginija Būdienė konferencijoje pristatė Atviros visuomenės instituto ir UNESCO remiamas švietimo tinklų kūrimo iniciatyvas. Plačiai kalbėta apie naujausią Budapešto atviros visuomenės centro iniciatyvą – Tarptautinį švietimo politikos centrų tinklą, kurį nuo 2005 m. pradėjo koordinuoti Vilniaus universiteto švietimo politikos centras. „Centrai siekia ginti lygias švietimo galimybes, atskaitomybę, skaidrius ir ilgalaikius politinius sprendimus, skatina visuomenę įsitraukti į politinių sprendimų priėmimą švietimo srityje, ieš-

ko sąsajų tarp mokslinių tyrimų ir politinės praktikos. Nacionalinių švietimo politikos centrų tinklas yra atviras bendradarbiavimui ir naujoms partnerystėms. Taigi programos „Švietimas visiems“ laimėjimai ir išmoktos pamokos galėtų būti plačiai paskleisti per šį tinklą“, – tokias bendradarbiavimo galimybes siūlė Virginija Būdienė.

Pritardama Timo Juntuneno mintims dėl galimybės komercinti universitetų teikiamas konsultacines paslaugas, švietimo politikos centro vadovė pastebėjo, kad Lietuvos „Švietimo visiems“ programa daug pasiekė, nėra tokių problemų, kaip antai neraštingumas, didžiulė lyčių nelygybė ar mokyklos nelankymas, todėl Lietuva turi siekti ambicingesnių tikslų savo švietimo sistemoje, tapti viena iš šalių lyderių regione.

„Aš matau mūsų diskusijų poslinkį: „Švietimas visiems“ buvo suprantamas kaip padedantis keisti savo visuomenes ir valstybes, o dabar ši programa jau apima Europos ir pasaulio plėtrą, – konferencijos uždaryme kalbėjo Aleksandras Sanikovas. – Manau, kad tai diskusijos brandumo ir jos naujos kokybės ženklas.“

Tolesnis Baltijos jūros regiono „Švietimo visiems“ grupės koordinavimas patikėtas Latvijai. Dialogas tarp Baltijos valstybių bus plėtojamas ir toliau, atitiks naujus iššūkius, kasdien kylančius švietimui ir skatinančius nuolat mokytis bei skleisti savo patirtį kitoms valstybėms, aktyviai prisidedant prie tobulesnių ateities visuomenių kūrimo.

Parengė
Rūta Čižauskaitė

Apie mokymosi pomėgius paklausėme keturių valstybės tarnautojų

Klasikinis masažas, arba kaip aš tapau neformaliojo suaugusiųjų mokymo kursų dalyve

Audra Šileikytė

Švietimo ir mokslo ministerijos Tęstinio mokymo skyriaus darbuotoja

Baigusi savo formaliąsias studijas universitete, dažniausiai mokiausi arba tobulinau savo profesinę kvalifikaciją įvairių mokymų, seminarų metu arba savišvietos būdu – skaitydama įvairių literatūrą, ieškodama mane dominančios informacijos internete, žiūrėdama mokslines laidas, klausydama radijo, keliaudama.

Tačiau kartą, iš pašto dėžutės išėmus visą pluoštelį reklamos lapelių, mano dėmesį patraukė kvietimas suaugusiems mokytis klasikinio masažo. Taigi visiškai atsitiktinai baigiau klasikinio masažo kursus ir tapau masažo specialiste.

Daugelis mano draugų stebėjosi, kodėl masažo. Į šį klausimą aš pati sau nelabai galėjau atsakyti. Viena

iš priežasčių greičiausiai galėjo būti mokyklos laikų svajonė mokytis medicinos. Kita priežastis tiesiog buvo įdomu, ar gali toks žmogus kaip aš išmokti šio amato. Šie kursai buvo skirti žmonėms, neįgijusiems medicininio išsilavinimo ir norintiems praplėsti savo akiratį bei išmokti klasikinio masažo, todėl nusprendžiau kuo skubiau susisiekti su jų organizatoriais.

Man, kaip Švietimo ir mokslo ministerijos Tęstinio mokymo skyriaus darbuotojai, išties buvo įdomu pažvelgti, kaipgi vyksta neformaliojo suaugusiųjų švietimo kursai, kas juose mokosi, kokia šių žmonių motyvacija.

Mūsų grupėje iš 10 žmonių buvo tik keletas, kurie mokėsi masažo dėl savo profesinio tobulėjimo, visi kiti buvo skatinami kitų priežasčių, aš irgi. Šie kursai mane viliojo, nes norėjau išmokti naudingo dalyko, kuris leistų laisvalaikį palepinti savo artimuosius – padaryti jiems atpalaiduojantį kūno masažą ar padėti netikėtai sunegalavus.

Po kiekvienos paskaitos džiaugiausi, kad vis daugiau ir daugiau pradėjau suprasti apie masažo techniką, sužinojau, kokių negalavimų galima žmogui padėti išvengti masažuojant ir pan. O tuo tarpu namiškai ir draugai jau nekantraudami stojo į eilę masažui...

Baigusi šiuos kursus galiu drąsiai pripažinti, kad mokytis juose tikrai buvo malonu, smagiai pabendrauvau su kursų dėstytoja bei kolegomis, išmokau daug naudingų ir įdomių dalykų, kuriuos taikau savo kasdiniame gyvenime.

Prancūzų kalba ir sniego motociklai

Vaidas Augūnas

Krašto apsaugos ministerijos Tarptautinių ryšių departamento darbuotojas

Šiuo metu studijuojau prancūzų kalbą Kanados karinių pajėgų bazėje San Žane (*Saint-Jean sur Richelieu*). Galimybę mokytis anglų ir prancūzų kalbų dviejose savo karinėse bazėse Kanados vyriausybė teikia Lietuvos karininkams ir civiliams tarnautojams nuo 1995 metų. Ši programa Lietuvai baigsis kitais metais.

Kursai trunka keturis su puse mėnesio. Per tą laiką savo užsienio kalbos žinias patobulino keliasdešimt Lietuvos karininkų, taip pat keletas valstybės tarnautojų. Šiuo metu San Žano bazėje trys karininkai mokosi anglų kalbos, o dar du lietuviai – prancūzų.

Prancūzų kalba yra oficiali NATO ir Europos Sąjungos kalba. Šios kalbos mokėjimas labai padidina sėkmingo bendradarbiavimo galimy-

bes su šiomis organizacijomis. Aš pats, kaip Krašto apsaugos ministerijos Tarptautinių ryšių departamento darbuotojas, ketinu panaudoti prancūzų kalbos žinias savo darbe, taip pat jeigu jų prireiktų tada, kai ant Lietuvos guls visa Europos Sąjungos vykdomojo darbo organizavimo našta.

Džiaugiuosi, kad Kanados vyriausybė ne tik suteikia galimybę mokytis, bet ir pamatyti šalį. Tik per šią stažuotę sužinojau, kaip gaminamas klevų sirupas ir „Bombardier“ sniego motociklai, apsiavęs sniego batais vaikščiojau po apsnigtas Kanados girias, žaidžiau kerlingą, aplankiau Otavos, Kvebeko ir Monrealio miestus, kitas vietas, į kurias pats veikiausiai niekada nebūčiau nuvykęs.

Apie madą

Zita Vyšatova

Čekijos Respublikos švietimo, jaunimo ir sporto ministerijos Ekonomikos skyriaus vedėja

Nors mano šiandienis darbas yra visai kitoks, bet dar studijuodama Karlo universiteto magistrantūroje labai domėjausi psichologija, mėgau, kaip, ko gero, dažna šiuolaikinė moteris, skaityti ne tik moterims skirtus žurnalus apie madą, bet ir domėjausi mados istorija. Tad sužinojusi, kad Čekijos stilistų ir vi-

sažistų asociacija organizuoja kursus, skirtus norintiems geriau susipažinti su spalvų derinimo, aprangos komponavimo taisyklėmis, mados psichologija, nusprendžiau juos lankyti.

Mane maloniai nustebino, kad šiuose kursuose sutikau labai daug skirtingo išsilavinimo ir įvairių profesijų žmonių iš visos šalies. Ne tik kursų turinys, bet ir bendravimas su žmonėmis, kurių niekada nebūčiau sutikusi dirbdama ministerijoje, mane labai praturtino.

Žinoma, šie savaitgaliais vykstantys kursai yra labiau hobis, negu rimtas pasirengimas imtis verslo šioje srityje. Noriu, kad kursuose įgytos žinios neliktų nepanaudotos. Kartais stengiuosi nežymiai patarti savo kolegoms darbe, kaip tinkamiau apsirengti kokia nors svarbesne proga, nes Čekijoje ypač populiarius sportinis aprangos stilius ne visuomet tinkamiausias.

Tikiu, kad tokie kursai gali padėti visiems, kurie dėl asmeninių ar profesinių priežasčių turi skirti dėmesio savo aprangai.

Vairuoti – nebaisu!

Rūta Dapkutė

Švietimo ir mokslo ministerijos ES koordinavimo skyriaus darbuotoja

Nors yra sakoma, kad neprotingas žmogus gali susižavėti kiekvienu mokymu, man mokymasis (nors ir

ne kryptingas) yra ne tik mane supančios aplinkos, bet ir pačios savęs pažinimas, įtraukiantis į aktyvų visuomeninį gyvenimą. Be abejo, kryptingas mokymasis formaliam išsilavinimui įgyti yra būtinas, tačiau asmeniniam smalsumui patenkinti to neužtenka, todėl vis didesnę reikšmę mūsų gyvenime turi įvairių kryptių neformalus kursai ir savišvietos būdu įgytos žinios.

Mano mokymasis baigus universitetines studijas irgi nesibaigė. Mokaui visko – nuo buityje pritaikomų dalykų (mezgimo, piešimo ant šilko) iki kasdieniame darbe nevartojamų užsienio kalbų (prancūzų, ispanų, arabų). Mokydamasi šių kalbų susipažįstu su tų šalių kultūromis, jos praverčia atostogaujant svečiose šalyse, bandant suprasti populiarių muzikos kūrinių tekstus.

Mokantis bet kurio dalyko svarbios ne tik įgytos žinios, bet ir pritaikymas to, ką išmanai. Man, kaip ir, manau, daliai kitų merginų, bene sunkiausia buvo lavinti vairavimo įgūdžius. Nors vairavimo teorinį egzaminą išlaikiau puikiai, tačiau praktinę egzamino dalį (nors ir iš pirmo karto) išlaikiau „tik per plauką“. Tuo metu jau turėjau nuosavą automobilį, tačiau bemaž 2 metus išvažiuoti į miestą (Vilnių), ypač eismo piko metu, buvo baisu. Gal taip būtų tęsėsi iki šiol, jei ne palankiai susiklosčiusios aplinkybės. Vieną ankstų šeštadienio rytą, po ilgos mokymosi nakties, turėjau vykti laikyti egzaminą į universitetą. Taisydama laiką ruošiausi vykti taksi, tačiau staiga suvokiau, kad mano mobilusis telefonas paliktas darbe, kito neturiu, o vykdamą viešuoju transportu į egzaminą vėluočiau pusę valandos. Teko susirasti seniai paslėptą vairuotojo pažymėjimą, kitus dokumentus, mašinos raktelius ir „drebančiais keliais“ sėsti prie vairo. Nuo to laiko mašina važinėju kasdien ir džiaugiuosi, kad išmokau dar vieno naudingo dalyko.

Memorandumas „3 + 3“: Baltijos ir Pietų Kaukazo šalių bendradarbiavimo perspektyvos

Dalia Cymbaliuk

Lietuvos suaugusiųjų švietimo asociacijos generalinė sekretorė

Šiandien visos Europos bendruomenės valstybės dalijasi tomis pačiomis vertybėmis ir idealais. Tomis pačiomis vertybėmis dalijasi ir Lietuva: vieningos, laisvos ir demokratiškos Europos vizija. Teisinė valstybė, žmogaus teisių ir laisvių gerbimas, socialinė ir ekonominė gerovė yra pagrindiniai šios bendros vizijos bruožai.

Jeigu mes su valstybėmis kaimynėmis sutarsime draugiškai ir gyvenime mums palankioje demokratinėje aplinkoje, kurioje yra kultūrinio bendravimo tradicijos ir kurioje galėtų stiprėti ir kultūriniai, ir politiniai, ir ekonominiai ryšiai, gyventi bus geriau ir saugiau. Be abejonės, turime moralinę pareigą padėti šalims, su kuriomis mus sieja panaši istorinė patirtis, aktyviai prisidėti prie visiems palankios kultūrinės, ekonominės ir politinės aplinkos kūrimo.

Lietuvai tapus ES ir NATO nare iš esmės keičiasi Lietuvos vaidmuo – iš paramos gavėjos, kokia Lietuva buvo pastaruosius keturiolika metų, ji tampa paramos teikėja. Nors

G. Ghukasyan (Armėnija), F. Muradov (Azerbaidžanas), I. Khantadze (Gruzija), B. Lao (Estija), Z. Jekabsone (Latvija), D. Cymbaliuk (Lietuva) po memorandumo pasirašymo Tbilisyje

Lietuvai tapus ES ir NATO nare iš esmės keičiasi šalies vaidmuo – iš paramos gavėjos, kokia Lietuva buvo pastaruosius keturiolika metų, ji tampa paramos teikėja. Skatindama demokratizacijos procesus posovietinėje erdvėje Lietuva praktiškai talkina Armėnijai, Azerbaidžanui, Gruzijai tobulinant jų švietimo sistemas, ypač suaugusiųjų švietimo srityje.

Pietų Kaukazas palyginti toli, Lietuva siekia padėti trims šio regiono šalims – Armėnijai, Azerbaidžanui, Gruzijai dviejuose lygmenyse – po-

litiniame ir praktiniame. Politinės paramos svarba deklaruota Lietuvos Respublikos Vyriausybės programoje, o praktiniai paramos įgy-

vendinimo mechanizmai – jau pačių mūsų šalies institucijų uždavinys.

Pietų Kaukazo šalis, kurių reformų pažanga ir ekonominė plėtra nėra tokia ženkli kaip mūsų, ypač domina sėkmingų reformų patirtis – mes jau praėjome tą kelią ir įveikėme tas problemas, su kuriomis jie dabar susiduria. Kita vertus, negalime ir neturime primesti savo sukurtų taisyklių. Akstinas reformoms turi kilti iš vidaus ir turi būti nuolat palaikomas. Galime prisidėti siūlydami bendradarbiavimo galimybes, savo ekspertų, įgyvendintų projektų metu įgytą patirtį. Turime norėti padėti, o šios šalys – norėti priimti.

Praktiniame paramos lygmenyje Lietuvos suaugusiųjų švietimo asociacija (LSŠA) irgi žengia pirmuosius žingsnius ir siūlo padėti organizuoti įvairius kursus bei mokymus andragogams ir suaugusiesiems. Iš pirmo žvilgsnio šios iniciatyvos gali atrodyti ne itin svarbios, tačiau esame įsitikinę, kad ilgainiui jos taps naudingos sprendžiant esminius klausimus. Kadangi pačius veiksmingiausius pokyčius skatina naujas mąstymas, naujos idėjos ir naujas požiūris, todėl, mūsų manymu, investuoti į žmones yra naudinga.

Švietimas yra žmogaus teisė ir daugelio žmogaus problemų sprendimo raktas: švietimas yra nepakeičiama skurdo mažinimo prielaida. Jis būtinas, kad vis daugiau žmonių ir regionų galėtų naudotis globalizacijos procesų teikiamomis galimybėmis, kurios atsiveria pasaulinėje rinkoje visuotinai diegiant naujas technologijas ir įgyjant ateities kūrimui būtinų naujų kompetencijų. Suaugusiųjų švietimo reikšmė ir kom-

pleksiškumas didėja visame pasaulyje, juo labiau kad į jį žvelgiama kaip į mokymąsi visą gyvenimą, kaip į visuotinį mokymąsi.

Plėtojant daugiašalį bendradarbiavimą 2005 m. buvo žengtas pirmasis žingsnis. Rugpjūčio mėnesį Armėnijos, Azerbaidžano ir Gruzijos įvairių švietėjiškų organizacijų, valstybinių institucijų atstovai atvyko į Baltijos šalį susipažinti su Lietuvos, Latvijos ir Estijos suaugusiųjų švietimo sistemomis, gyventojų užimtumu didinimo patirtimi ir užmegzti ilgalaikio bendradarbiavimo ryšius. Visų susitikimų Vilniuje metu, kalbėdami apie galimą bendradarbiavimą suaugusiųjų švietimo srityje, akivaizdžiai pastebėjome sąsajas ir bendrus interesus. Į svarbiausią klausimą, ar rastume kokį nors bendrą pagrindą tarpkultūriniam dialogui ir bendriems švietimo projektams, pirmosios diskusijos ir jų pagrindu priimti sprendimai atsakė teigiamai.

Baigiamasis kaukazičių vizito Baltijos šalyse susitikimas įvyko Rygoje. Ten buvo susitarta dėl būsimo bendradarbiavimo pobūdžio: partnerystė ir dalijimasis patirtimi, nes Pietų Kaukazo šalys ypač vertina Baltijos šalių patirtį suaugusiųjų švietimo srityje ir nori ją pritaikyti savo regionuose.

Toliau plėtojant šiuos susitarimus tu pačių metų lapkričio mėn. įvyko atsakomasis Baltijos šalių delegacijų vizitas Kaukaze. Tbilisyje vėl susitiko iniciatyvinės grupės, simboliškai pavadinusios „3+3“, nariai. Svarbu pažymėti, kad iš Lietuvos buvo pakviesta ne tik LSŠA, bet ir valstybinės institucijos atstovas – Švietimo ir moks-

lo ministerijos Tęstinio mokymo skyriaus vedėjas R. Totoraitis.

Lietuvos atstovai dalyvavo Tbilisyje vykusioje konferencijoje „Neformalusis suaugusiųjų švietimas Gruzijoje: dabartis ir perspektyvos“. R. Totoraitis pristatė Lietuvos patirtį plėtojant suaugusiųjų švietimą, ypač akcentuodamas kokybinius pokyčius, kurie tapo įmanomi sėkmingai derinant aiškią, sistemiską nacionalinę švietimo politiką, suformuluotą Mokymosi visą gyvenimą strategijoje, ir naujus jos įgyvendinimo instrumentus – ES struktūrinių fondų lėšas.

Baltijos šalių atstovai turėjo galimybę apsilankyti tuo metu Tbilisyje vykusiuose Suaugusiųjų švietimo savaitės renginiuose ir susitikti su kolegomis – įvairių suaugusiųjų švietimo organizacijų atstovais.

Vizito Tbilisyje kulminacija – visų šešių Baltijos ir Pietų Kaukazo šalių suaugusiųjų švietimo asociacijų atstovų pasirašytas memorandumas, kuriuo nustatytos svarbiausios gairės būsiam ilgalaikiam bendradarbiavimui: bendrų projektų rengimas ir įgyvendinimas, patirties ir informacijos sklaida, atstovavimas bendriems interesams įvairiuose lygmenyse, šalių tarpinstitucinio bendradarbiavimo skatinimas.

Tolesniame kelyje į sėkmę labai daug lems tai, kaip šešių šalių ekspertų grupei pavyks toliau bendradarbiauti praktiniame lygmenyje remiantis bendrumais, įveikti skirtumus, o pasirašytasis dokumentas – sėkminga tokio bendradarbiavimo sąlyga.

Idėjos virsta darbais: neformalaus suaugusiųjų švietimo projektų įgyvendinimas 2005 m.

Dr. Tadas Tamošiūnas

Lietuvos suaugusiųjų švietimo ir informavimo
centro direktorius

Vykdant Mokymosi visą gyvenimą strategiją 2005 m. Lietuvos suaugusiųjų švietimo ir informavimo centras kartu su Švietimo ir mokslo ministerija organizavo neformalaus suaugusiųjų švietimo projektų konkursą. Buvo nustatyti trys prioritetai: pilietinis suaugusiųjų švietimas, vietos bendruomenių mokymosi poreikių tenkinimas ir visuomenės informavimas apie mokymosi tobulinimą. Paremta 21 projektas. Plačiau apie juos šiame straipsnyje.

Kompleksiškas požiūris

Pastaraisiais metais analizuojant suaugusiųjų švietimo būklę, raišos tendencijas matyti, kad bendroje suaugusiųjų švietimo struktūroje įsivyravo daugiausia darbo rinkos poreikių lemiamos kryptys – pirmiausia profesinės kvalifikacijos tobulinimo, perkvalifikavimo ir gebėjimų prisitaikyti prie darbo rinkos poreikių ugdymas. Apie tai byloja pirmiausia „liūto dalis“ finansinių resursų, tenkančių darbo rinkos suaugusiųjų švietimui ir gaunamų šiuo metu daugiausia per struktūrinių fondų mechanizmus (pvz., vadinamosios 2.2, 2.3 ir 2.4 priemonės), kai įvairūs užsienio kalbų, kompiuterinio raštingumo, vadybos ir kiti mokymai

pirmiausia nukreipti į gebėjimų įsitvirtinant darbo rinkoje stiprinimą. Minėtoji tendencija nesunkiai paaiškinama ir pagrindžiama – reikia nemažai laiko, kol šalies gyventojų didžiuma prisitaikys gyventi rinkos ekonomikoje, ir suaugusiųjų švietimas tokia kontekste yra akivaizdžiai viena svarbiausių priemonių žmonėms adaptuojantis ir aktyviai veikiant rinkoje. Kartu galima pastebėti ir kontroversišką situaciją kitų suaugusiųjų švietimo ir mokymosi sričių atžvilgiu, pirmiausia ne į darbo rinką orientuotų (angl. NVAE – *non-vocational adult education*). Pastarasis baras apima daug ir svarbių elementų, kurie dažniausia susiję su bendrakultūrinėmis asmens kompetencijomis, visuomenės demokratiškumu ir pilietiškumu.

Tyrimai byloja, kad daugelis suaugusiųjų šalies gyventojų, norinčių mokytis, tarp motyvų nurodo net tik siekį įsitvirtinti darbo rinkoje, bet ir plėsti kultūrinį akiratį, bendrauti su kitais žmonėmis, išmokti „širdžiai mielių“ dalykų, pavyzdžiui, muzikuoti, šokti ir kt. Prisiminkim, kad vienas svarbiausių suaugusiųjų švietimo matme-

nų Europos Sąjungos valstybėse yra ir pilietinis suaugusiųjų švietimas, kuris pastaruoju metu Lietuvoje, sumažėjus tradicinių donorų (pvz., Atviros Lietuvos fondo) įnašui, dažniausia gula ant nevyriausybinių organizacijų (NVO) pečių. Šią sritį ateityje planuojama geriau finansuoti, ypač panaudojant ESF paramą.

Švietimo ir mokslo ministerija laikosi nuomonės, kad

būtina remti įvairias suaugusiųjų švietimo sritis, daugiau dėmesio skiriant neformaliajam neprofesiniam švietimui. 2005 m. ji kartu su Lietuvos suaugusiųjų švietimo ir informavimo centru organizavo neformalių suaugusiųjų švietimo projektų konkursą, kurio pagrindiniai prioritetai buvo susiję su pilietiniu suaugusiųjų švietimu, vietos bendruomenių mokymosi poreikių tenkinimu ir visuomenės informavimo tobulinimu. Įvertinus 68 tiekėjų pateiktus pasiūlymus (vertinant pasiūlymų pateikimo atitikimą konkurso dokumentuose pateikti formai, tiekėjų atitikimą konkurso dokumentuose suformuluotų kvalifikacinių reikalavimų, konkurso prioritetus, kainų priimtinumą užsakovui, dalyvių skaičiaus atitikimą išlaidoms), nuspręsta finansavimą teikti 21 projektui. Bendra paramos suma per 185 tūkst. Lt. Toliau trumpai aprašomi kai kurių vykdytų projektų renginiai ir pasiekti rezultatai, kurie vienaip ar kitaip prisideda prie mokymosi visą gyvenimą strategijos įgyvendinimo. Jų išskyrimas pagal prioritetus gana sąlygiškas, nes daugelis projektų realizavo daugiau nei vieną.

Pilietinis suaugusiųjų švietimas

Vilniaus suaugusiųjų mokymo centro (VSMC) projektu buvo siekiama ugdyti asmens bendrąją kultūrą diegiant socialinius įgūdžius: gebėjimą komunikuoti, dirbti komandoje, atsirinkti informaciją, kurti ir dalyvauti kultūrinėje veikloje. Pagrindinis projekto tikslas – ugdyti aktyvų Lietuvos pilietį įvairiomis meno formomis, įtraukiant į seminarus, diskusijas, koncertus, akcijas, poilsio vakarus ir kitus renginius. Projekto vykdymo laikotarpiu buvo organizuoti seminarai („Pilietinis ugdymas – modernios visuomenės prielaida“, „Šiuolaikinės visuomenės kultūra“ ir kt.), debatai, renginiai (akcija „Hip hop’o reiškinys ir subkultūros“), „Menų dirbtuvių veikla VSMC mokytojams ir mokiniams, vyko bendradarbiavimas su NVO bei „Židinio“, „Akiračio“, „Varpo“ suaugusiųjų vidurinėmis mokyklomis, Gabrielės Petkevičaitės-Bitės suaugusiųjų mokymo centru.

Lietuvos suaugusiųjų švietimo asociacija (LSŠA) su partneriais organizavo suaugusiųjų švietimo savaitę „Pilietiškumas praktiškai“. Inicijuodama šią savaitę LSŠA siekė išsiaiškinti gerosios pilietiškumo ugdymo patirties pavyzdžius, organizuoti jų sklaidą, skatinti Lietuvos žmones tapti aktyviais viešojo gyvenimo daly-

viais, gebančiais pasinaudoti žmogaus teisėmis ir laisvėmis bei mokančiais atlikti savo pareigą. Savaitės metu dešimtyje Lietuvos apskričių LSŠA organizavo apklausą apie suaugusiesiems skirtas pilietines iniciatyvas. Apibendrinus apklausos rezultatus, paaiškėjo, kad pagrindiniai pilietinio ugdymo organizatoriai yra nevyriausybinės organizacijos, švietimo bei mokslo institucijos (suaugusiųjų mokymo centrai, mokyklos, universitetai), bendruomenės. Įvairiose šalies vietovėse buvo organizuojamos pilietiškumo pamokos, diskusijos, seminarai apie žmogaus teises, laisves bei pareigas, bendrapiliečio teisių gerbimą, visuomenės grupių interesų atstovavimą viešajame gyvenime, interesų grupių įtraukimą į sprendimų svarstymą ir priėmimą, kultūrinių skirtumų supratimą bei toleranciją, atsakomybės už savo gyvenimą suvokimo skatinimą ir pan.

Lietuvos vartotojų institutas įgyvendino projektą „Pilietiškumo ugdymas per vartotojų švietimą: nacionalinė ir Europos dimensija“, kurio pagrindinis tikslas buvo ugdyti visuomenės pilietiškumą per vartotojų švietimą, t. y. suteikti žinių ir įgūdžių, skatinančių aktyviai reikšti savo nuomonę bei dalyvauti priimant su vartotojų interesais susijusius sprendimus. Aktyvaus, žinančio savo teises ir pareigas piliečio ugdymas jį šviečiant – vienas iš svarbiausių pilietinės visuomenės garantų. Vartotojų teisės ir pareigos užimą žymią piliečių teisių ir pareigų dalį. Projekto vykdymo laikotarpiu parengta 10 tiesioginių radijo laidų, kurių klausėsi apie 210 000 radijo klausytojų. Organizuota informacinė kampanija „Sužinok daugiau apie Europos vartotojų konsultacinę grupę“, kurios metu išleistos brošiūros, parengta keletas laidų apie šios grupės veiklą.

Vilniaus pedagoginio universiteto dėstytojų grupė (vadovas doc. dr. Liutauras Degėsys) realizavo originalų ir aktualų pilietiškumo projektą pagyvenusiems žmonėms „Pilietinių esė kūrybinio rašymo studija III amžiaus universitete“. Tai bandymas pademonstruoti, kaip kryptingai ugdant pagrindinius raštingumo gebėjimus, ugdoma socialinė, kultūrinė ir komunikacinė asmens kompetencija, kaip ugdant kritinio mąstymo ir problemų sprendimo įgūdžius skatinamas gebėjimas mokytis ir plečiamos aktyvios pilietinės veiklos galimybės kūryboje, žiniasklaidoje, politiniame, doroviniame ir kultūriniame visuomenės gyvenime.

Buvo apmokyta 20 suaugusiųjų – Trečiojo amžiaus universiteto studentų. Esė kūrybinės studijos dalyviai parašė, o vertintojai ir ekspertai – dalyvaujant autoriams išanalizavo ir įvertino apie 140 esė ekonomikos, politikos, religijos, švietimo ir bendrosios kultūrinės problematikos temomis. Geriausi pilietinių esė kūrybinės studijos rezultatai išleisti atskiru leidiniu.

Kėdainių švietimo centras įgyvendino pilietiškumo ugdymo pakraipos projektą „Kėdainių Civitas klubas: Suaugusiųjų pilietinis švietimas“. Pagrindiniu jo tikslu vykdytojai kėlė dialogo kultūros vietos bendruomenėje kūrimą stiprinant pilietinės visuomenės vertybes. Dalyvaujant žymiesiems visuomenės veikėjams ir mokslininkams projekto metu buvo suorganizuota diskusijų ciklas, pvz., *krikščionis ir politika, tautinis ir pilietinis patriotizmas šiandienos Lietuvoje, tautinė valstybė ir vietos savivalda* bei kt. Diskusijose dalyvavo daugiau nei šimtas vietos bendruomenės narių. Greta diskusijų buvo suorganizuoti taip pat darbo kompiuteriu ir anglų kalbos kursai. Tokiu būdu projektas sudarė galimybes vietos bendruomenės nariams šviestis svarbiais valstybės ir pilietinės visuomenės gyvenimo klausimais. Projekto medžiaga išleista atskiru leidiniu, ši atsispindėjo ir vietos žiniasklaidoje. Šio projekto įgyvendinimas sukėlė net ir vietinių Kėdainių politikų susidomėjimą, tapo jų diskusijų ir nepagrįstos kritikos objektu.

Vietos bendruomenės poreikių tenkinimas

Klaipėdos miesto savivaldybės viešoji biblioteka įgyvendino projektą, kurio pagrindinis tikslas buvo padėti pagyvenusio amžiaus žmonėms įveikti socialinę-psichologinę bei informacinę izoliaciją. Biblioteka organizavo išplėstinius kompiuterinio raštingumo mokymus vyresnio amžiaus žmonėms. Pagyvenę projekto dalyviai turėjo galimybę lankyti psichologinio savęs pažinimo mokymus. Šių mokymų dalyviai atsiliepimų anketose mokslus įvertino gerai, nors buvo ir kritiškų pasisakymų. Projektas padėjo bibliotekai intensyviau ryšius su pagyvenusio amžiaus žmonėmis. Vykdomos programos atvėrė galimybę pagyvenusiesiems bendrauti tarpusavyje, pažinti save ir kitus. Projekto vyk-

dymo metu atliktas dalyvių anketavimas parodė, kad pagyvenusiems žmonėms biblioteka yra tinkama vieta išmokti naudotis kompiuteriais.

Trakų rajono savivaldybės švietimo centro įgyvendinamo projekto populiarumas pranoko organizatorių lūkesčius. Mokyti kompiuterinio raštingumo, vokiečių kalbos ir valstybinės kalbos Trakų rajone norėjo daug daugiau žmonių nei buvo planuota. Organizatoriai teigė: „*Gyventojų skambučių antplūdis buvo begalinis, tad koregavome mokymus didindami jų skaičių*“. Ypatingo dėmesio sulaukė Trakų miesto rajono gyventojų noras mokytis vokiečių kalbos. Apie tai sužinoję Trakų miesto partneriai Rheinėje, atvyko į Trakus, lankėsi mokymuose, dovanojo knygų. Projekto įgyvendintojai pabrėžė, kad „*besimokantieji labai nori mokytis toliau, jie perprato tik trečdalį mokomosios medžiagos, bet tam trūksta lėšų*“.

Labdaros ir paramos fondas „*Socialinių inovacijų fondas*“ parengė ir įgyvendino projektą, kuriuo buvo siekiama faktiško lyčių lygybės įgyvendinimo kaimo vietovėse, gilinant kaimo vietovių moterų žinias lyčių lygių galimybių srityje, taip pat ugdant jų pasitikėjimą savimi, verslumą, pilietiškumą, norą siekti žinių ir gerinti savo padėtį visuomenėje bei šeimoje. Šiuos procesus buvo siekiama paskatinti surengus mobilius seminarus lyčių lygių galimybių klausimais. Seminaruose moterys aktyviai reiškė savo nuomonę, dalijosi idėjomis, ieškojo problemų sprendimo. Paaiškėjo, kad ne visose kaimo vietovėse aktualūs tie patys klausimai: vienos teigė, kad džiaugiasi savo gyvenimu kaime, kitos buvo ne taip optimistiškai nusiteikusios ir ne itin tikėjo savo gyvenvietės ateitimi. Tačiau svarbiausia, anot organizatorių, kad „moteris akcentavo, jog joms būtinai reikia daugiau tokių renginių, pagyvinančių kaimo bendruomenę bei paskatinančių imtis iniciatyvos“. Projekto įgyvendintojai taip pat teigė, kad „seminarai buvo įdomūs ne tik jų dalyvėms, tačiau ir pačioms dėstytojoms, kurios susipažino su aktyviomis šių miestelių ir aplinkinių kaimų moterimis, sužinojo jų požiūrį į lyčių lygybės aspektus įvairiose gyvenimo srityse“.

Visuomenės informavimas apie mokymosi visą gyvenimą galimybes ir rezultatus

Širvintų rajono švietimo centro projektas „Mokymasis visą gyvenimą – šiuolaikinio žmogaus sėkmės ir brandžios pilietinės visuomenės garantas“ siekė informuoti Širvintų rajono bendruomenę apie mokymosi visą gyvenimą būtinybę ir galimybes, panaudoti turimus materialinius ir žmogiškuosius išteklius suaugusiųjų švietimui, mažinančiam švietimo plėtros atotrūkį tarp miesto ir kaimo, stiprinančiam pilietiškumą, paremtą žinojimu. Klausytojų aktyvumas seminaruose (kompiuterinio raštingumo, andragogikos pagrindų) buvo didesnis, nei tikėtasi. Visi projekto dalyviai teigiamai įvertino seminarus, lektorių pasirengimą ir pagėdavo mokymų tęstinumo.

Vl „Europos namai“, grindusi savo projektą seminarais, siekė skatinti suaugusiuosius savarankiškai mokytis ar dalyvauti mokymosi visą gyvenimą veikloje bei ugdyti suaugusiųjų pilietinę savimonę, skleisti informaciją apie sprendimų priėmimų tvarką. Seminaruose dalyvavo nevyriausybinių organizacijų ir suaugusiųjų švietimo centrų bei įstaigų atstovai, kurių veikla glaudžiai susijusi su informacijos sklaida apie ES bei pilietinės visuomenės ugdymu. Dalyviai buvo supažindinti su sprendimų priėmimo dalyvaujančiomis institucijomis Lietuvoje ir Europos Sąjungoje, pristatytas Europos Sąjungos teisės aktų projektų svarstymo procesas Lietuvoje.

Neformalių suaugusiųjų švietimo projektų vykdymo metu realizuotos iniciatyvos patvirtino ne tik gerai žinomą tiesą, kad suaugusiems šalies gyventojams būtina įvairi neformalaus mokymosi paslaugų pasiūla, tačiau ir faktą, kad suaugusiųjų švietėjai vietose per savo projektus patys formuoja žmonių mokymosi poreikius, didina jų užsidegimą lavintis, stiprina bendruomenes, pilietiškumą ir taip prisideda prie visos šalies pažangos. Tikimės, kad šie minėti darbai paskatins suaugusiųjų švietimo, nevyriausybines bei kitas organizacijas aktyviai dalyvauti ir ateinančiame konkurse, kurį numatyta skelbti ir šiais metais.

Lietuvoje kuriamą nacionalinę kvalifikacijų sąrangą

Dr. Odeta Gurskienė

Lietuvos darbo rinkos mokymo tarnybos
Kvalifikacijų skyriaus vedėja

Palankios sąlygos mokymuisi visą gyvenimą, kvalifikacijų ir darbo rinkos poreikių atitikimas bei teritorinis ir profesinis mobilumas neįmanomi be skaidrios ir vientisos kvalifikacijų sistemos. Kas yra kvalifikacijų sąrangą, kaip kvalifikacijų sistema padės mokymosi visą gyvenimą siekti tapti realybe?

Kvalifikacijų sistema ar sąrangą?

Kvalifikacijų sistema apima nacionalinę kvalifikacijų teikimo ir plėtros politiką, institucinius susitarimus, kokybės užtikrinimo procesus, žinių, gebėjimų ir kompetencijos pripažinimą bei kitus instrumentus, kurie jungia darbo rinką ir mokymosi bei profesinio rengimo procesus. Kvalifikacijų sąrangą turėtų tapti šiuos procesus koordinuoti, valdyti ir tobulinti padedančiu instrumentu. Trumpai tariant, paprastai kvalifikacijos yra teikiamos ir vertinamos švietimo ar profesinio rengimo institucijose, jų valdymu ir reglamentavimu užsiima kompetentingos ar įgaliotos valstybės institucijos, kuriose kvalifikacija gali būti ir pripažįstama. Darnus šių elementų veikimas sudaro kvalifikacijų sistemą, tačiau po įvairias institucijas „išsibarsčiusius“ procesus sunku koordinuoti, laiduoti optimalų funkcijų pasidalijimą, o svarbiausia – užtikrinti kokybę visuose sistemos lygiuose. Tam reikalingas vieningas kvalifikacijos teikimo, vertinimo, pripažinimo ir kokybės užtikrinimo koordinavimas. Kvalifikacijų sąrangą padeda „su-

Odeta Gurskienė

valdyti“ šalyje teikiamas kvalifikacijas, pagal nustatytus požymius suskirstyti juos į apibrėžtus lygius, laiduojant galimybę progresuoti (laisvai pereiti tarp lygių) ir tobulinti savo profesinius bei kitus įgūdžius. Kvalifikacijų sąranga taip pat dažnai reiškia, kad daugiausia dėmesio tenka kompetencijų ugdymui ir vertinimo kokybei užtikrinti, o ne mokymo programoms ir mokymo procesui gerinti.

Todėl daugelis Europos Sąjungos valstybių jau turi pasirengusias nacionalines kvalifikacijų sąrangas arba jas rengia, reformuoja esamas kvalifikacijų sistemas, derina jas prie kuriamos Europos kvalifikacijų sąrangos. Skirtingų šalių sąrangos, priklausomai nuo švietimo sistemos ypatumų, yra skirtingos, sudarytos iš įvairių lygių skaičiaus, tačiau bendra orientacija į mokymosi rezultatus leidžia šias skirtingas sistemas palyginti. Siekiant įgyvendinti mokymosi visą gyvenimą tikslus, šie uždaviniai tapo labai aktualūs ir Lietuvai, kuri taip pat yra priėmus įsipareigojimus minėtose srityse.

Kas laimi sukūrus kvalifikacijų sąrangą?

Besimokantysis: visas mokymasis yra svarbus ir gali būti užskaitomas

Kvalifikacijų sąranga visų pirma turėtų patenkinti besimokančiųjų lūkesčius, visi jų mokymosi rezultatai būtų suvokiami kaip svarbūs ir reikšmingi nepriklausomai nuo mokymosi būdo, vietos ir kitų aplinkybių. Remiantis kvalifikacijų sąranga, atitinkamo lygio kvalifikacija bus suteikiama už realius mokymosi pasiekimus: tam tikros srities ir lygio žinias, mokėjimus, gebėjimus ir kompetencijas (suvokiant kompetencijas kaip ypatingos rūšies gebėjimą atlikti darbą įvairiomis sąlygomis ir besikeičiančioje aplinkoje). Tokiu atveju nebe tiek svarbu, kiek metų buvo „trinamas mokyklos suolas“, klasėje ar darbo vietoje vyko mokymasis, daug svarbiau, kad suteikiama kvalifikacija liudytų, kokios rūšies ir sudėtingumo veiklos uždavinius asmuo yra pasirengęs atlikti. Be to, su kvalifikacijų sąrangos atsiradimu turėtų palengvėti ir neformalaus bei savaiminio mokymosi pripažinimas. Besimokančiajam kvalifikacijų sąranga garantuoja galimybę mokytis visą gyvenimą, įgyti kvalifikaciją, atitinkančią darbo rinkos poreikius, siekti mokymosi pažangos, palengvina tiek patekimą į mokymosi programas, tiek pereinamumą tarp jų, tiek mokymosi tęstinumą.

Pavyzdžiui, asmuo, baigęs profesinę mokyklą ir įgijęs automobilio mechaniko kvalifikaciją, porą metų dirbo automobilių mechaniku. Vėliau sugalvojo toliau gilintis į mechaniką ir studijuoti kolegijoje. Šiuo metu toks asmuo, nepaisant jo kompetencijos, neturi jokių patekimo į mokymosi programą lengvatų, o stojimo sėkmė priklauso nuo surinktų balų. Pagal kvalifikacijų sąrangos logiką, tiek besimokydamas anksčiau, tiek per patirtį asmuo įgijo žinių ir praktinių įgūdžių, kurie vertinami ir užskaitomi toliau mokantis. Tokiu atveju net ir nesimokęs (ar nebaigęs) formalių mokymo programų asmuo galėtų įsivertinti per įvairią patirtį įgytą kompetenciją. Pakaktų įvertinti, kad jis (ar ji) išmano ir gali pademonstruoti visas standarte numatytas kompetencijas, ir jam būtų įteikiamas kvalifikaciją patvirtinantis dokumentas.

Darbdaviai: kvalifikacija atitinka darbo vietos reikalavimus

Tikimasi, kad sukūrus kvalifikacijų sąrangą, darbdaviams bus lengviau orientuotis Lietuvoje teikiamose kvalifikacijose ir kvalifikaciniuose laipsniuose. Be to, sąranga padės darbdaviams lengviau suprasti, kokią kompetenciją, žinias ir įgūdžius turi darbuotojas, ko kims užduotims atlikti ir pareigoms užimti asmuo yra tinkamas. Kiekvienas kvalifikacijų sąrangos lygis parodys, kokio pobūdžio ir sudėtingumo darbus asmuo yra pasirengęs atlikti, kokios atsakomybės yra pasirengęs imtis įvairiomis aplinkybėmis.

Trumpai tariant, į mokymosi visą gyvenimą orientuotoje kvalifikacijų sistemoje nebe taip aktualu, ko asmuo mokėsi ir čia daug svarbiau, kad jo įgyta kvalifikacija liudija, ką savo veiklos srityje jis sugeba dirbti.

Kvalifikaciją teikiančios institucijos: kokybė laiduoja institucijos pažangą

Kvalifikacijų sąranga turėtų padėti mokslo įstaigoms rengti rinkos poreikius atitinkančias mokymo programas bei mokyti darbo rinkoje paklausių profesijų, taip pat planuoti ugdymo programas, orientuojantis į prognozuojamus kvalifikacijų poreikius. Kvalifikacijų sąrangoje nustatyti lygiai padėtų palengvinti pereinamumą tarp atskirų mokymosi programų ir institucijų, programų palyginamumą bei suderinamumą ir galimybę tęsti mokymąsi ir progresuoti. Kadangi kvalifikacijų lygiai nustatomi remiantis mokymosi pasiekimais ir rezultatais, daug dėmesio bus skiriama kvalifikacijos suteikimo bei vertinimo kokybei ir institucijų vidinės kokybės užtikrinimo sistemoms.

Valstybė: siekiant mokymąsi visą gyvenimą paversti realybe

Šiuo metu Europos Komisija, siekdama paversti Europą Mokymosi visą gyvenimą erdve, kuria bendrą Europos kvalifikacijų sąrangą, pagal kurią būtų galima vertinti ir lyginti įvairių šalių absolventų bei dirbančiųjų kvalifikacijas. Ši sąranga padės studentams suprasti, ką jau jie moka ir ko dar ne, dirbantiesiems – rasti

darbą, atitinkantį jų kvalifikaciją. Bendra Europos kvalifikacijų sąranga numato, kad turi egzistuoti ir bendra kvalifikacijų palyginimo sistema. Tačiau Lietuvai šiuose procesuose sunku dalyvauti, kol neturime nacionalinės kvalifikacijų sistemos.

Sukūrus kvalifikacijų sąrangą, kurioje bus galima sistematinti kvalifikacijas bei jas išdėstyti pagal lygius, skaidresnės ir lengviau palyginamos kvalifikacijos tiek šalies, tiek Europos lygiu turėtų prisidėti prie profesinio ir akademinio mobilumo didinimo, palengvinti kvalifikacijų vertinimą ir pripažinimą. Be vientisos ir skaidrios kvalifikacijų sistemos neįmanoma įgyvendinti mokymosi visą gyvenimą idėjos, užtikrinti pereinamumą tarp kvalifikacijos lygių, kvalifikacijos kelių įgijimo įvairovę, žmonėms sunku prisitaikyti prie besikeičiančios aplinkos reikalavimų.

Lietuvos darbo rinkos mokymo tarnyba prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos praėjusiais metais pradėjo vykdyti valstybinės svarbos projektą. Projektą remia Lietuvos Respublika ir Europos socialinis fondas.

Pagrindinis projekto tikslas – sukurti vieningą ir skaidrią kvalifikacijų sistemą, apimančią visus kvalifikacijų lygmenis, laiduojančią pereinamumą tarp lygių, užtikrinančią kvalifikacijos įgijimo kelių įvairovę, sudarančią galimybę lanksčiai reaguoti į besikeičiančios aplinkos reikalavimus.

Projektu siekiama ir kitų uždavinių:

1. Sukurti nacionalinės kvalifikacijų sistemos modelį;
2. Remiantis kvalifikacijų sistemos modeliu, sudaryti kompetencijų sąvadus ir kvalifikacijų struktūras pasirinktuose ūkio sektoriuose;
3. Parengti žmonių išteklius, reikalingus nacionalinei kvalifikacijų sistemai diegti.

Svarbiausia – susikalbėti

Šiais metais projekto „Nacionalinės kvalifikacijų sistemos sukūrimas“ rengėjai planuoja sukurti Nacionalinės kvalifikacijų sistemos koncepciją. Šis teorinis sąrangos pagrindas apims kvalifikacijų formavimo principus ir struktūrą, kvalifikacijos lygių sudarymo ir perėjimo iš vieno kvalifikacijos lygio į kitą principus, ko-

kybės užtikrinimo kriterijus, kvalifikacijų pripažinimo ir suteikimo bei sistemos valdymo principus. Šio mokslinio tyrimo vykdytojas – Vytauto Didžiojo universitetas. Šiuo metu tiriama dabartinė kvalifikacijų būklė Lietuvoje, analizuojama esama situacija ir kvalifikacijos teikimo, pripažinimo bei kokybės užtikrinimo problemos.

Nacionalinės kvalifikacijų sąrangos sukūrimas didžiai dalimi priklauso nuo bendradarbiavimo, sėkmingo dialogo ir bendrų susitarimų bei įsipareigojimų. Visos suinteresuotos pusės turi suvokti savo vaidmenį ir atsakomybę, aktyviai dalyvauti ir išsakyti savo nuogąstavimus, kad galima būtų tikėtis susitarimo ateityje. Todėl jau šiuo metu, atliekant esamos situacijos analizę, nagrinėjant Europos ir kitų šalių patirtį, rengiant nacionalinės kvalifikacijų sąrangos koncepciją, į projekto rengimą įtraukti trys Lietuvos universitetai, užsienio ekspertai, Darbo ir socialinių tyrimų institutas, valstybinių institucijų atstovai. Artimiausiu metu planuojama rengti seminarus, kuriuose visuomenė ir suinteresuotos institucijos bus informuojamos apie rengiamą kvalifikacijų sąrangą, šio projekto tikslus ir jų įgyvendinimą.

Praėjusiais metais pradėtas įgyvendinti projektas tęsis iki 2008 metų. Plačiau apie tai: <http://www.lnks.lt>.

ESF projektai Trakuose: didmiesčio pašonėje, bet neužgožti

Trakų rajonas specifinis: arti Vilnius, nemažai rajono žmonių dirba sostinėje, čia, vietoje, yra tik vaikai ir seneliai, – šypmeli, Trakų švietimo centro direktorė Nijolė Liševičienė ir toliau dėsto geografinės padėties trūkumus bei privalumus: – Tad stengiamės prisitaikyti: mokymus organizuojam vėlesniu laiku, kad pas mus galėtų ateiti žmonės, grįžę iš darbo, o seminarus – anksčiau, kad būtų kuo į namus parvažiuoti. Turime pasiūlyti ir įdomesnių seminarų, kad žmonės pas mus ateitų, o ne į Vilnių važiuotų. Kita vertus, mums nesunku pri-sikviesti gerų lektorių iš miesto. Netoli – mielai atvyksta.

Veiklos siaurai neapsibrėžėme

Trakų švietimo centras, kaip pasakoja jo direktorė, dirba keliomis kryptimis: padeda pedagogams tobulinti kvalifikaciją, teikia pedagogines ir psichologines paslaugas (centro dalis – pedagoginė psichologinė tarnyba), organizuoja suaugusių rajono gyventojų neformalųjį švietimą (ateityje ketinama išplėsti ir formalųjį suaugusiųjų švietimą).

„Prieš trejetą metų rinkdami įstaigai pavadinimą, nenorėjome apsibrėžti, ar ji turi būtų skirta tik pedagogams ar tik suaugusiesiems. Vien pedagogams – per siaura. Visus reikia aprėpti. Dabar gyventojams tikrai stinga galimybių mokytis užsienio kalbų, informacinių technologijų panaudojimo, verslumo, sveikatingumo.

Mes ištyrėme paklausą. Juo labiau kad jokia kita organizacija rajone tuo neužsiima“, – sako centro direktorė N. Lisevičienė.

Trakų rajone – apie 38 tūkst. gyventojų, mokytojų – tik 700. Kadangi Pedagogų profesinės raidos centras ir kitos respublikinės kvalifikacijos tobulinimo vietos – ranka pasiekiamos, Trakų švietimo centrui tenka atlaikyti rimtą konkurencinę kovą. Kol kas – sėkmingai. Visi centro parengti projektai buvo paremti ir tarp žmonių populiarūs.

nepakeisti aplinkos ir neatvykti čia, į centrą? Trakuose yra ir neįgaliųjų centras, kuriame žmonės dirba, kodėl ir jie negalėtų užsukti į kokią paskaitą?“, – paprastai aiškina N. Lisevičienė.

Pagal priemonės 2.4 projektą mokomi mokytojai. Projekto partneris – Mokytojų kompetencijos centras – parinko aktualias seminarų temas. Vyksta seminarai dalykininkams, kaip per pavienių dalykų pamokas panaudoti kompiuterines technologijas, aktyvinti mokymo metodus. Kauno technologijos universiteto dės-

Pasirašoma paramos sutartis

„Parašėme projektą ES struktūrinių fondų paramai gauti iš priemonės 1.5, buvome įtraukti į nacionalinį projektą „Švietimo centrų infrastruktūros plėtra“. Iš gautų pinigų suremontuotos centro patalpos, kurias mums atidavė panaudai. Džiaugiasi mokytojai, kad gali čia ir pailsėti, ir pasimokyti: seminarų nepertraukia mokykliniai skambučiai, mokinių triukšmas“, – aprodydama moderniai, šiuolaikiškai įrengtas patalpas pasakoja direktorė.

Detalė: ties centro įėjimu įrengta prievažis, kad su vežimėliais galėtų užvažiuoti neįgalieji. Prievažis įrengti savivaldybė skyrė 8 tūkst. litų. „Jeigu jau Europa skiria mums pinigų, tai ir mūsų centrai turi būti europietiški, pasiekiami kiekvienam. Įsigysime vieną kitą kompiuterinę programą neįgaliems vaikams, kodėl gi jiems

tytojai anglų kalbos ir istorijos mokytojus jau supažindino su specialia kompiuterine programa, artimiausiu metu vyks seminarai kitiems dalykininkams.

Be to, iš to paties projekto lėšų Trakų švietimo centre bus įrengta visa kompiuterinė klasė, baldai jau gauti. „Į klasę galės ateiti ne tik mokytojai, bet ir Trakų gyventojai. Ir dabar pas mus užsuka žmonės, ypač tie, kurių artimieji išvykę į Dubliną, Londoną... Jie nori išmokyti išsiųsti elektroninius laiškus. Dabar leidžiam pasinaudoti darbui skirtais kompiuteriais“, – sako N. Lisevičienė.

Ko nori išmokti Trakų mokytojai

„Dar vienas projektas, kurį parengėme patys, be jokių partnerių, vadinasi „Į besimokančią informacinę visuomenę“. Jis vyks iki 2008 metų. Projektui įgyvendinti iš ES struktūrinių fondų gavome per 540 tūkst. Lt. Projekto esmė – mokytojų kvalifikacijos tobulinimas“, – toliau pasakoja Trakų švietimo centro direktorė.

Prieš rengdamos projektą centro darbuotojos apklausė rajono mokytojus, kokių žinių jiems trūksta. Pastarieji nurodė, kad labiausiai jiems stinga anglų kalbos, darbo su specialiuųjų poreikių vaikais, psichologijos, informacinių technologijų panaudojimo per pamokas žinių. Pageidavo mokytis ekonomikos ir verslumo, o nelietuviškų mokyklų mokytojai – valstybinės kalbos. „Ne buitinės kalbos, – mūsų rajone visi mokytojai turi III valstybinės kalbos mokėjimo kategoriją. Bet jiems trūksta terminų: iš biologijos, chemijos ir kitų sričių. Dalis nelietuviškų mokyklų mokinių aukštesnėse klasėse jau nori mokytis lietuvių kalba“, – paaiškina N. Lisevičienė. Be abejo, būtina atnaujinti ir raštvedybos žinias.

Centro darbuotojos pačios parinko andragogikos temą. Suaugusiųjų klasės yra Lentvario Motiejaus Šimelionio ir Lentvario I vidurinėje mokykloje, o Aukštadvaryje – žemės ūkio mokykla. „Andragogikos žinių reikia net ir paskutinėse gimnazijos klasėse: kai kurie mokiniai gali savarankiškai dirbti, paskui atsiskaityti, nebūtina visą laiką sėdėti klasėse“, – sako direktorė.

Kaip numatoma projekte, mokytojai pasirinktų dalykų mokosi vietose, tai yra savo mokyklose. Mokymai vyksta 6 seniūnijose: Trakuose, Lentvaryje, Onuškyje, Aukštadvaryje, Paluknyje, Rūdiškėse, iš viso 8-iose mokyklose. „Šiuo metu jau keturiose vietovėse mokomasi anglų kalbos. Pagal projektą buvo numatyta 50 žmonių, tačiau susirinko apie 80. Bet matome, kad nubyrės. Gal kiti įsivaizdavo, kad nereikės taip kruopščiai ir savarankiškai dirbti... Beje, anglų kalbos grupėse mokosi ir nemažai mokyklų vadovų“, – pasakoja N. Lisevičienė.

Valstybinės kalbos seminarai vyksta Rūdiškėse ir Paluknyje. Pasak direktorės, labai įdomūs ekonomikos ir verslumo žinių seminarai, kuriuos veda „fantastiški“ dėstytojai iš Lietuvos regioninių tyrimų instituto. „Seminaruose kalbama apie projektų rengimą ir valdymą. Klausytojų grupės kai kur dvigubėja. Dėstyto-

jai veda seminarus tikrai labai praktiškai, gyvybingai. Tai yra tos žinios, kurios reikalingos rinkos sąlygomis, nes juk ir vaiką reikia paruošti gyventi rinkos sąlygomis. Gal tada mūsų mokyklose mažiau „kalimo“ liks“, – svarsto N. Lisevičienė.

Balandį, per mokinių atostogas, aštuoniose rajono vietovėse 80 mokytojų ėmė mokytis kompiuterinio raštingumo. „Kurie baigs, įgis oficialius ECDL pažymėjimus. Aštuoniasdešimt – galinga jėga, – pasidžiaugia N. Lisevičienė. – Dabar tu, deja, negalime pasigirti. O juk ir buhalterijoje, ir bibliotekose – visur žengiama į priekį. Negerai, kai vienintelio informatikos mokytojo, kaip kokio Dievo, laukia visi darbuotojai.“

Suteikęs daugiausia džiaugsmo

„Labiausiai džiaugiasi mažiuku, neeuropiniu projektėliu, kurį laimėjome Suaugusiųjų švietimo ir informavimo centro skelbtame konkurse, – sako N. Lisevičienė. – Gavome visus pinigus, kiek prašėme.“

Už tuos pinigus Trakų rajono gyventojams buvo sudarytos sąlygos gauti kompiuterinio raštingumo, naudojimosi internetu pradmenis. Kitakalbiai galėjo mokytis valstybinės kalbos. „Iš Lentvario gyventojų buvome gavę nusiskundimą, kad nėra jokių valstybinės kalbos kursų. Ten gyvena ypač daug geležinkeliečių, be to, tenai buvęs karinis dalinys. Žmonės, nemokantys lietuviškai, turi problemų įsidarbindami. Štai šeima iš Armėnijos Lentvaryje atidarė kepyklą, pradėjo verslą, bet susidūrė su kalbos barjeru. Atėjo kartą pas mus: kas gali mus pamokyti? Nieko kito negalio pasiūlyti, tik kreiptis į privačius mokytojus. O tas projektas, nors tik keletą mėnesių trukęs, sudarė jiems tokių galimybių“, – pasakoja centro direktorė.

Trečia projekto dalis – Trakų gyventojai buvo mokomi vokiečių kalbos. Mat Trakai 10 metų bendrauja su Rheinės miestu, esančiu Vokietijoje. Šiomet gegužę 10-ies metų miestų bendravimo sukaktį nutarta švęsti Trakuose. Tarp bendraujančiųjų – daug pensinio amžiaus žmonių, kurie, deja, nemoka vokiškai. „Žmonės klausė, ar negalėtų jų kas nors pamokyti vokiečių kalbos? Neįsivaizduojat, kaip jie norėjo mokytis... Atvažiavo iš Rheinės savivaldybės – nustebo. Už tokias pastangas pažadėjo rugpjūtį nemokamą ekskursiją į Vokietiją“, – pasakoja N. Lisevičienė.

Pasak direktorės, šis projektas suteikė daug džiaugsmo, nes buvo išpildyti žmonių lūkesčiai. „Mes taip ir suprantam, kad esame ne tik mokytojams, bet ir visiems žmonėms“, – sako N. Lisevičienė.

Ateities planuose – formalus suaugusiųjų švietimo sistema

Kaip pasakoja direktorė, centro darbuotojų komanda parengė ir pateikė 2 projektus ES fondų paramai gauti ir išplėtoti formalųjį suaugusiųjų švietimą. „Viešam jau pritarė atrankos komisija, o kitas dar vertinamas. Jeigu laimėsime, tada suaugusiesiems atsivers dar didesnės galimybės. Matome, kad suaugusiųjų formalus mokymas nėra pakankamas.“

Vakarinės suaugusiųjų klasės yra tik Lentvaryje. Žmonės iš kito rajono kampo – aukštadvariškiams ar dusmeniškiams iki Lentvario – per 30 kilometrų. Tačiau ir šių klasių gali nebelikti, kadangi Motiejaus Šimelionio vidurinė rengiasi akredituotis ir tapti gimnazija. „Projektuose siūlome, kad Trakų švietimo centre atsirastų trečias skyrius, kuris organizuotų formalųjį suaugusiųjų mokymą. Aštuoniose seniūnijose galėtų atsirasti konsultaciniai punktai, žmonės mokytųsi nuotoliniu būdu, vietose, kad kuo rečiau jiems tektų atvažiuoti į Trakus“, – planais dalijasi N. Lisevičienė. Iš 1.5 projekto tikimasi gauti per milijoną litų, už kuriuos būtų įrengtos suaugusiųjų mokymo klasės su nuotolinio mokymo įranga. Konkrečių dalykų mokytojai parengtų nuotolinio mokymo programas. Kaip numatoma projekte, iš pradžių per dviejų savaičių kursų Trakuose būsimieji mokiniai (rengiamasi įtraukti ir žmones, turinčius specialiųjų mokymosi poreikių) bus išmokyti dirbti nuotoliniu būdu. „Manau, kad tie konsultaciniai punktai turėtų veikti prie kaimo mokyklų. Už pusę etato dirbantis konsultantas kiekvieną dieną galėtų patikrinti darbus, patarti, išsiųsti medžiagą. O į Trakus mokiniai suvažiuotų tik per sesijas. Jei mums pavyktų, rajone atsirastų nuosekli formaliojo suaugusiųjų švietimo sistema. Manau, tai įmanoma padaryti“, – įsitikinusi N. Lisevičienė.

Direktorė pasakoja pati prieš keletą metų patyrusi, koks patogus nuotolinio mokymosi būdas: „Nors ir nebe jauna, važinėčiau į Kauną, studijavau vadybos magistrantūroje. Daug buvo mokoma nuotoliniu būdu, ir

tai man patiko. Pati išbandžiau, ir supratau, kad mokytis nevėlu.“

Ir dar kai kas

Be viso to, Trakų švietimo centro direktorė ketina čia, centre, įkurti senjorų klubą mokytojams pensininkams, rūpintis Specialiosios pedagogikos ir psichologijos tarnybos, kuri irgi dalyvauja ES struktūrinių fondų remiamame projekte „Iškritusių iš mokyklos vaikų grąžinimas“, veikla.

Direktorė ypač džiaugiasi, kad iš ES remiamo projekto gautomis lėšomis suremontuotos tarnybos patalpos, vyksta intensyvūs ir naudingi mokymai logopedams, psichologams; kad iš to projekto nusipirko vertingos metodinės literatūros. „Tai labai protinga investicija. Be tokios paramos neseniai įsikūrusi tarnyba tikrai neišgyventų“, – sako N. Lisevičienė.

Dar reikia aprėpti ir rajono mokytojų metodinę veiklą. „Jie labai nori praktinių darbų, rengiame nemažai išvykų. Štai neseniai rusistai buvo nuvykę į Alytų, „Volungės“ gimnaziją, kurioje stebėjo kolegų pamokas, aptarė vadovėlius. Vokiečių kalbos mokytojai lankėsi Švenčionėliuose, istorikai parvažiavo iš ekskursijos po Kauno muziejus. Pernai pirmą kartą Trakų rajono pedagogai Pedagogų profesinės raidos centre surengė mokytojų metodinių darbų respublikinę parodą. Atrinkti geriausi darbai, kuriuos norėtume išleisti“, – pasakoja direktorė.

Pasak jos, rajono gyventojams labai reikalingos ir sveikatingumo programos. Dėl to centras rengia susitikimus su gydytojais, organizuojamos sveikos gyvensenos paskaitos. Centre taip pat vyksta „Civitas“ klubo paskaitos.

„Gaila tik, kad Trakuose nėra pigaus viešbutuko, kuriame seminarų, renginių dalyviai galėtų apsistoti, – pasvajoja direktorė ir čia pat priduria: – Bet gal greitai atsiras, tada ir respublikinius renginius mūsų centre būtų galima organizuoti. Kas geriau, ar laisvalaikį po paskaitų praleisti Vilniaus mūre, ar pasivaikštinėti po Trakų nacionalinį parką, prie pilių?“

Klausydamasi direktorės energingos kalbos kažkodėl net neabejoji: ir kad viešbutukas atsiras, ir kad viskas vyks sklandžiai. Vilniaus pašonėje, senojoje mūsų sostinėje.

Andragogikos studijos Lietuvos universitetuose

Dar visai nesenai žodis *andragogas* greičiausiai buvo žinomas tik labai nedideliame skaičiui švietimo specialistų, vadybininkų, kai kuriems nevyriausybinų organizacijų, dirbančių edukacinėje srityje, atstovams, pavieniams mokslininkams ir beveik arba visai negirdėtas plačiai visuomenei. To-

dėl nusprendėme pristatyti mūsų šalies universitetus, kurie jau ne pirmus metus organizuoja andragogikos studijas, vykdo atitinkamą mokslinę veiklą, inicijuoja ir realizuoja Lietuvos švietimui ir visuomenei reikšmingus projektus.

Vytauto Didžiojo universitetas

Šio universiteto Švietimo studijų centras (ŠSC), sudarydamas sąlygas nuolatiniam mokymuisi, vykdo nenuosekliąsias studijas, skirtas suaugusiųjų švietėjams. Studijos skirtos asmenims, turintiems aukštąjį išsilavinimą, dirbantiems arba besirengiantiems dirbti įstaigose, kuriose vyksta formalusis ir/ar neformalusis suaugusiųjų švietimas ir sudaromos sąlygos savaiminiam mokymuisi. Švietimo studijų centre organizuojamos dviejų tipų andragoginės studijos: magistrantūros ir profesinės.

Tęstinių magistrantūros andragogikos studijų programa

Programos paskirtis – sudaryti sąlygas asmenims įgyti teorinių žinių ir tobulinti savo gebėjimus suaugusiųjų švietimo projektavimo, organizavimo ir tyrimų srityje.

Programą baigę absolventai įgyja Vytauto Didžiojo universiteto edukologijos (andragogo) magistro kvalifikacinį laipsnį.

Programa susideda iš privalomųjų ir pasirenkamųjų dalykų bei mokslo ir projektavimo darbų. Minimali programos apimtis – 80 kreditų (15 dalykų). Studijų trukmė – 2–3 metai. Numatyti teoriniai mokymai, pratybos, seminarai, grupiniai darbai, projektai.

Andragogikos profesinių studijų programa

Programos paskirtis – sudaryti sąlygas asmenims įgyti žinių ir gebėjimų, laiduojančių sėkmingą veiklą suaugusiųjų švietimo rinkoje (mokymo centruose, įstaigų personalo skyriuose, konsultavimo firmose ir t. t.).

Programą baigę absolventai įgyja Vytauto Didžiojo universiteto antrosios pakopos aukštojo mokslo diplomą, liudijantį apie suaugusiųjų mokytojo (andragogo) profesinę kvalifikaciją.

Programa susideda iš privalomųjų ir pasirenkamųjų dalykų. Minimali programos apimtis – 60 kreditų (12 dalykų). Studijų trukmė – 1–2 metai. Numatomi teoriniai mokymai, pratybos, seminarai, grupiniai darbai, projektai. Programos dalykai pasirinkti, atsižvelgiant į ES šalių dokumentus, Mokymosi visą gyvenimą užtikrinimo strategiją, Profesinių studijų programos reikalavimus.

Dalykus dėsto universiteto Edukologijos katedros ir Švietimo studijų centro dėstytojai: habilituoti daktarai, profesoriai, daktarai, docentai, edukologijos krypties doktorantai. Programos teikimą iš dalies nuotoliniu būdu organizuoja edukologijos magistrai. Kasmet atvyksta vizituojantys užsienio profesoriai.

Besimokantieji gali naudotis modernia kompiuterizuota universiteto biblioteka, skaityklomis bei socialinių mokslų fakultete įrengta kompiuterių klase.

Moksliniai tyrimai. ŠSC skatina perspektyvių ugdymo naujovių sklaidą. Išskiriamos šios dominuojančios mokslinių tyrimų sritys: andragoginės veiklos, neformalaus suaugusiųjų švietimo, šiuolaikinių informacinių technologijų taikymo suaugusiųjų mokymosi procese tyrimai.

Projektinė veikla. Šiuo metu ŠSC dalyvauja tarptautiniuose *Socrates* programos remiamuose projektuose: Vertinimo metodai suaugusiųjų švietėjams, dirbantiems neformaliame švietime (A-AENFE); Baltijos ir Šiaurės tinklas patirties mainams (BOLDIC); Tęstinė mokymo programa konsultantams, dirbantiems suaugusiųjų švietime (ACCED); Suaugusiųjų švietėjo kvalifikacijos žinių visuomenėje (ADU-EDU); Savęs vertinimo įrankis el. mokyme: kaip pagerinti profesinio mokymo kokybę (SEVAQ). Projektinėje veikloje bendradarbiaujama su Europos šalimis: Anglija, Norvegija, Švedija, Suomija, Ispanija, Danija, Vengrija, Bulgarija, Slovakija, Rumunija ir Naująja Zelandija. Taip pat glaudžiai bendradarbiaujama su Švietimo ir mokslo ministerija, dalyvaujama kvalifikacijos tobulinimo programų konkursuose, rengiami ir vykdomi ministerijos remiami projektai.

Adresas ir informacija

[Vytauto Didžiojo universitetas](#)

[Švietimo studijų centras](#)

[K. Donelaičio g. 60-507](#)

[LT-44248 Kaunas](#)

[Tel. \(8~37\) 32 78 29; tel., faks. \(8~37\) 32 78 29](#)

[El. paštas \[ssc@smf.vdu.lt\]\(mailto:ssc@smf.vdu.lt\)](#)

[Svetainė \[www.vdu.lt/ssc/\]\(http://www.vdu.lt/ssc/\)](#)

Vilniaus pedagoginis universitetas

Universitete vykdoma Edukologijos krypties andragogikos šakos universitetinių magistrantūros studijų programa. Programą realizuoja Pedagogikos ir psichologijos fakulteto Edukologijos katedra. Vedėja – prof. habil. dr. M. Barkauskaitė.

Į andragogikos magistrantūros studijų programą priimami asmenys, įgiję ne žemesnį nei bakalauro kvalifikacinį laipsnį ar jam prilygstantį universitetinį išsilavinimą. Asmuo, baigęs neuniversitetinių studijų programą, gali būti priimamas į magistrantūrą tik baigęs papildomas savarankiškas ar universiteto organizuotas papildomas (išlyginamąsias) studijas ir įgijęs bakalauro kvalifikacinį laipsnį.

Ši programa suteikia suaugusiųjų švietimo politikos, formalaus ir neformalaus suaugusiųjų švietimo sistemų, andragoginės didaktikos, suaugusiųjų asmenybės psichosocialinės raidos, šiuolaikinės vadybos, ugdymo filosofijos, edukologinių tyrimų metodologijos žinių. Taip pat ugdomi gebėjimai darbui su suaugusiais poreikių atpažinimo, programų parengimo, inovatyvių mokymo(si) į(si)vertinimo, strategijų ir kompetencijų įvaldymo srityse.

Praktiniai gebėjimai paremti informacinių ir ugdymo technologijų taikymu, palankių mokymuisi sąlygų sudarymu suaugusiųjų edukacinėje praktikoje. Sėkmingai pabaigus studijas įgyjamas edukologijos (andragogikos šakos) magistro laipsnis.

Programą baigę magistrai turi galimybę dirbti įvairiose suaugusiųjų švietimo ir mokslo institucijose, kvalifikacijos ir perkvalifikavimo centruose, paslaugų ir verslo sektoriuje, įmonėse andragogais – mokytojais, dėstytojais, ekspertais, metodininkais, suaugusiųjų mokymo(si) proceso konsultantais, edukologinių problemų tyrėjais, organizuojant suaugusiųjų mokymo(si) procesą.

Studijų programa

Studijų programos apimtis yra 80 kreditų: tarp jų gilnamajam ir įvairiausiai fundamentaliųjų tarpdiscip-

lininių edukologijos metodologinių pagrindų plėtojimui skirtos studijos (edukologijos tyrimų metodologija, ugdymo filosofija, ugdymo technologijos, šiuolaikinė didaktika, ugdymas mikrosociume, švietimo monitoringas, organizacijos kultūra).

Andragogikos dalyko teorinėms ir metodologinėms studijoms skirtas dalykų blokas: andragogikos teorijos, suaugusiųjų ugdymo institucijų vadyba, asmenybės (suaugusiojo raidos) psichologinės teorijos, suaugusiųjų švietimo politika, andragoginė didaktika, ugdymas mikrosociume, šeimos edukologija, verslumo ugdymo teorijos).

Pasirenkamųjų dalykų bloką sudaro tokie dalykai: kultūros studijos, mokslo filosofija, neįgalumą turinčių asmenų integruotas ugdymas, ugdymo turinio kaita, bendruomenės kūrimo pagrindai, švietimo reforma ir mokyklos kaita, modernioji psichologija.

Praktinio darbo su suaugusiaisiais ir tiriamojo darbo gebėjimų ugdymui skirta mokslinė tiriamoji praktika. Baigiamasis magistro darbas (mokslinės problemos identifikavimas, tyrimo dizaino parengimas, teorinės problemos analizės atlikimas, empirinių duomenų surinkimas, apdorojimas ir interpretavimas, tyrimo medžiagos pateikimas raštu ir žodžiu).

Kiekvieną semestrą studijuojami 7 dalykai, studentų savarankiškas darbas sudaro 80 proc. kiekvieno studijų dalyko apimtį. Kiekvieno dalyko žinios ir gebėjimai vertinami egzaminu arba suminiu pažymiu. Magistrantūros studijos baigiamos magistro darbo rengimu ir jo gynimu.

Mokslinis darbas

Edukologijos katedros mokslinio darbo kryptys: edukologiniai būsimųjų pedagogų rengimo ypatumai; studentų rengimas pedagoginei veiklai darbe su moksleiviais, tėvais ir visuomene, tiriamos visuomeninio asmenybės ugdymo galimybės kaitos ir iššūkių kontekste įvairiais amžiaus tarpsniais; Lietuvos švietimo ir pedagoginės minties raida.

Paskutiniųjų metų magistrantų darbų tematika: bedarbių mokymosi poreikiai, gebėjimai; darbo rinkos profesinio mokymosi programose dalyvaujančių bedarbių lūkesčių įgyvendinimo galimybės; profesinis konsulta-

vimas ir orientavimas šiuolaikinio profesinio rengimo kontekste; ūkininkavimo kompetencija kaip tęstinio profesinio mokymo tikslas; besimokančiųjų savo lėšomis studentų mokymosi motyvacija; teistųjų bendrasis lavinimas ir profesinis rengimas – jų socialinės integracijos prielaida ir kt. Magistrų darbų elektroninės versijos patalpintos Lietuvos ETD (elektroninės tezės ir disertacijos) bazėje.

Projektinė veikla

Katedra, kaip partnerė, dalyvauja įvairiuose šalies ir tarptautiniuose projektuose. Iš jų minėtini: *Comenius* 2.1 projektas „TERRA: daugiakultūrinio mokymo programa“, Leonardo da Vinčio „Praktinio mokymo vidinės kokybės užtikrinimo sistemų kūrimas profesinėse institucijose“, universiteto vykdomame, gavus ESF paramą, projekte „Studijų praktikos ir pradedančiųjų dirbti mokytojų globos sistemos tobulinimas, parengiant mentorius kompetencijas turinčius pedagogus globėjus“, Darbo rinkos instituto projekte „Nacionalinės kvalifikacijų sistemos sukūrimas“, Lietuvos suaugusiųjų švietimo asociacijos projekte „Andragogų praktikų tęstinio kvalifikacijos tobulinimo modelio sukūrimas ir įgyvendinimas“ ir kt.

Adresas ir informacija
VPU Edukologijos katedra
Studentų g. 39, LT-08106 Vilnius
Tel. (8~5) 279 00 42
El. paštas edukologija@vpu.lt

Klaipėdos universitetas

Pedagogikos fakulteto **Edukologijos katedra** kuruoja pagrindinių universitetinių studijų programą Edukologija (dieninė ir neakivaizdinė forma, 4 metai, 160 kreditų). Programos tikslas – ugdyti asmenį, norintį ir gebantį veikti visuomenės gyvenimo kaitos sąlygomis.

Baigę šią studijų programą absolventai gali dirbti andragogais įmonėse, gamybklose, įstaigose, nevyriausybinėse organizacijose (NVO) arba tęsti studijas Edu-

kologijos magistrantūros studijų programoje su specializavimosi atšaka – andragogika (studijų trukmė – 2 metai) ar panašiose studijų programose kitose institucijose.

Edukologijos studijų programą sudaro: *bendrojo lavinimo* programos dalykai – specialybės terminija užsienio kalba, filosofija, sociologija, teisės pagrindai; *pasirenkami* humanitarinių, fizinių, biomedicinos, socialinių mokslų dalykai; *studijų krypties pagrindų* programos dalykai – įvadas į edukologijos studijas, psichologijos pagrindai, krikščioniškosios kultūros istorija, pedagogikos istorija, didaktika (su praktikumu), andragogikos pagrindai, pedeutologijos pradmenys, auklėjimo teorija, suaugusiųjų psichologijos pagrindai, socialinė edukologija, pedagoginė psichologija, edukologinių tyrimų metodologijos pradmenys, socialinė psichologija, pilietiškumo ugdymas, kalbos kultūros ugdymas, lyginamoji pedagogika.

Mokslinis darbas

Katedra įkurta 1991m. Pagrindinės veiklos kryptys: edukologiniai tyrimai ir pagrindinių, sutrumpintų (po kolegijų), magistrantūros studijų koordinavimas ir šių programų kuravimas. Tyrimų sritys: edukologijos istorija, mokslinių tyrimų metodologija, lyginamoji edukologija, pedagogika, didaktika, hodegetika, pilietiškumo ugdymas, andragogika, švietimo politika ir vadyba, pedeutologija.

Studijų programose dirba: katedros vedėjas doc. dr. Vidimantas Raudys, prof. habil. dr. Ona Tijūnėlienė, doc. dr. Lilia Žukauskienė, doc. dr. Aušrinė Zulumskytė.

Palaikomi ryšiai su Estijos, Čekijos, Latvijos, Lenkijos, Olandijos, Rusijos, Švedijos, Vokietijos mokslininkais. Edukologijos katedros mokslininkai yra Baltijos pedagogikos istorikų asociacijos (BPIA) nariai. 2005 m. įkurtas Lietuvos skyrius (pirmininkė – prof. O. Tijūnėlienė).

Edukologijos katedros mokslininkų darbai yra KU bibliotekos internetiniame puslapyje www.ku.lt/libr/, katedros metodiniame kabinete.

Edukologijos magistrantūros studijų programa (neakivaizdinė studijų forma 2006 m., dieninė – 2007 m., studijų trukmė – 2 metai (80 kreditų).

Edukologijos magistrantūros specializavimosi andra-

gogikos atšakos tikslas – padėti įgyti mokslo žinių sistemą apie suaugusiųjų ugdymą, parengti magistrantus andragoginiams tyrimams. Asmenys, turintys edukologijos bakalauro laipsnį arba aukštąjį universitetinį ir pedagogo profesinę kvalifikaciją, priimami be stojamojo egzamino. Konkursas – pagrindinių studijų (bakalauro) ir kursinių bei baigiamojo darbo pažymių vidurkis.

Karjeros galimybės – andragoginiai tyrimai padės įsigilinti į andragoginių studijų sritį ir leis geriau dirbti su suaugusiais įvairiose institucijose šviečiamąjį ir sociokultūrinį darbą, padės pasirengti doktorantūros studijoms.

Studijų programą sudaro *privalomi* dalykai: edukologijos tyrimų metodologija, ugdymo sociologija, mokslo tiriamasis darbas, ugdymo filosofija, modernioji Lietuvos edukologija, ugdymo projektų valdymas, lyginamoji edukologija, magistro baigiamasis darbas; *pasirenkami* andragogikos specializavimosi atšakos dalykai: suaugusiųjų švietimo istorija, andragogikos teorijos, suaugusiųjų švietimo sritys, neformalus ugdymas, modernioji hodegetika, pedeutologija, suaugusiųjų psichologija, bendruomenės edukologija, švietimo politika, karjeros edukologija, šeimotyra.

Pedagogikos fakultetas kartu su VDU, VPU, ŠU dalyvauja trijų magistrantūrų kūrimo projekte, iš dalies finansuojamame Europos Sąjungos. Projekto *Švietimo vadybos kokybės vadyba* studijos prasidėjo 2006 m. vasario 1 d. Edukologijos katedros mokslininkai dalyvauja visuose šiuose projektuose.

Adresas ir informacija

Edukologijos katedra
Pedagogikos fakultetas
Klaipėdos universitetas
S. Nėries g. 5, LT-92227 Klaipėda
Tel. (8~46) 39 86 24
El. paštas ek.pf@ku.lt

Klaipėdos universiteto Tęstinių studijų instituto Andragogikos katedra nuo 2004 metų vykdo Andragogikos pagrindinių universitetinių studijų programą, kurioje 2006 m. sausio 1 d. studijavo 84 pirmo ir antro kursų studentai nuo 18 iki 46 metų amžiaus. Programa orientuota į plataus profilio specialisto, gebančio modeliuoti ir administruoti įvairaus amžiaus suaugusiųjų moky-

mą(si), užimtumą, karjeros raidą; teikti edukacinę pagalbą; tirti suaugusiųjų poreikius mokymosi, karjeros planavimo, savikūros srityse bei padėti pasirinkti tinkamiausius būdus ir priemones šiems poreikiams tenkinti, rengimą.

Katedrai vadovauja doc. dr. Audronė Liniauskaitė.

Studijų programa vyksta diene (studijų trukmė 4 metai, apimtis – 160 kreditų) ir neakivaizdine (atitinkamai 4,5 metų, 160 kreditų) formomis. Studijuoti priimami asmenys, turintys vidurinį išsilavinimą, be to, yra parengtos ir sutrumpintų studijų programos asmenims, turintiems aukštesnįjį (trukmė 3 metai) ar aukštąjį (trukmė 2 metai) edukologinį išsilavinimą. Baigusiems studijas absolventams suteikiamas edukologijos bakalauro kvalifikacinis laipsnis.

Andragogikos bakalauro studijų programa kurta atsižvelgiant į andragogo – suaugusiųjų mokymo(si) specialisto – veiklos dominantes: andragogas – suaugusiųjų mokytojas (dėstytojas), andragogas – konsultantas, andragogas – administratorius, andragogas – praktikos vadovas.

Studijų programą sudaro: andragogikos įvadas, andragogikos istorija, andragogikos teorija, lyginamoji andragogika, suaugusiųjų švietimo sociologija, suaugusiųjų švietimo politika, andragogikos technologijos, IT taikymas suaugusiųjų švietime, suaugusiųjų mokymosi psichologija, suaugusiųjų resocializacija, tutorystė, heterogeninių grupių valdymas, profesinis orientavimas ir kt. Daug vietos programoje skirta bendrosios erudicijos, bendrakultūrinių, psichosocialinių kompetencijų plėtrai, atsižvelgiant į tai, kad programos adresatas – suaugę asmenys, padarę ilgesnę ar trumpesnę tęstinio mokymosi po vidurinės mokyklos baigimo pertrauką. Studijuojant gilinamasi į filosofiją, sociologiją, tei-

sę, vadybą (švietimo, personalo, projektų), ekonomiką, žmogaus ekologiją, studijuojama užsienio kalba, informatika, kalbos kultūra, edukologija (edukologijos įvadas, didaktika), psichologija (psichologijos įvadas, raidos psichologija, asmenybės ir socialinė psichologija, krizių psichologija) ir kt. Praktinėms kompetencijoms ugdyti skirti praktikumai, mokomoji praktika. Studijos baigiamos bakalauro baigiamojo darbo gynimu.

Mokslinė ir kita veikla

Andragogikos pagrindinių universitetinių studijų programą parengė ir vykdo Klaipėdos universiteto Tęstinių studijų instituto Andragogikos katedra, gyvuojanti tik ketvirtus metus, bet jau turinti nemenką įdirbį andragogikos mokslinių tyrimų srityje. 2004–2008 m. parengta ir vykdoma mokslo tyrimo programa „Andragogika mokymosi visą gyvenimą kontekste: psichosocialiniai ir edukaciniai aspektai“, Klaipėdoje surengtos dvi tarptautinės mokslinės konferencijos – „Karjeros raida žinių visuomenėje: Europos patirtis ir perspektyvos“ (2004 m. gruodžio mėn.) ir kartu su Švietimo ir mokslo ministerija – „Mokymasis visą gyvenimą ir karjeros raida žinių visuomenėje“ (2005 m. gruodžio mėn.).

2005 m. katedros nariai parengė ir paskelbė 24 mokslines publikacijas, dalyvauta andragoginės tematikos tarptautiniuose projektuose, ES struktūrinių fondų remiamuose projektuose, taip pat Leonardo da Vinčio programose ir NORDPLUS NEIGHBOUR „Network in Career Guidance“ ir kituose. Plačiau: www.ku.lt, www.tsi.lt, www.e-library.lt.

Adresas ir informacija

[Klaipėdos universiteto Tęstinių studijų institutas](http://www.ku.lt)
[Sportininkų g. 13, LT-92257](http://www.ku.lt)
[Klaipėda, tel. \(8~46\) 39 85 72](http://www.ku.lt)

Parengė
Tadas Tamošiūnas

Giedra Linkaitytė: ką Lietuvoje gali andragogai

Tai pedagogas padėties viešpats, o andragogas...

Vytauto Didžiojo universitete andragogų rengimo programa pradėta 1998 metais. Mūsų Švietimo studijų centras (ŠSC) teikia paslaugas tęstinių studijų forma. Pas mus dažniausiai mokosi žmonės, kurie jau dirba su suaugusiais, arba tie, kurie planuoja tai daryti. Tai mokytojai, ikimokyklinių įstaigų darbuotojai, kuriems trūksta žinių darbui su tėvais, kurie nori kurti mokyklų bendruomenes ir kiti, – andragogikos laukas labai platus.

Andragogiką į Kauną atvežė psichologas Vytautas Černius, Filadelfijos Templio (Temple) universiteto profesorius. Buvome pratę, kad dėstytojas paskaito paskaitą, studentas išlaiko egzaminą, ir viskas. Profesorius pirmasis Lietuvoje paskelbė, kad suaugusieji turi mokytis kitaip negu vaikai. Nuo 1992 metų jis rengdavo vasaros kursus mokytojams. Iki pat 1996 metų mūsų universitete vyko epizodiniai mokymai. 1997 metais Vytauto Didžiojo universitete įvyko konferencija apie suaugusiųjų švietimą ir per tą konferenciją būrelis veiklių žmonių nutarė įkurti magistrantūros programą.

Sakyčiau, andragogikos magistro studijų programa skirta organizatoriams, rašantiems projektus, orga-

Energingoji Giedra Linkaitytė, VDU ŠSC vadovė, viena iš andragogikos srities lyderių Lietuvoje, pasakoja apie andragogikos ištakas, savo studentus, svarsto ateities gaires. Reikia viešos, aktyvios diskusijos, kas yra mokymasis visą gyvenimą, – sako ji.

nizuojantiems mokymus, konsultuojantiems, palaikantiems besimokančius suaugusiuosius ir pan. Yra ir kita programa – andragogikos profesinių studijų programa, pagal kurią rengiame žmones darbui auditorijoje. Ši programa patraukli dirbantiems suaugusiųjų švietimo centruose.

Studijuojantieji pagal andragogikos magistro studijų programą nori išmokyti dirbti andragoginiais principais – tai yra ne „maitinti“ žmones informacija, o padėti jiems patiems susivokti ir nuspręsti, ko jie nori, kokių žinių trūkumas kliudo žengti toliau. Net ir valdydamas pačią naujausią informaciją, pats vienas žmogus yra ribotas. Bet kiti, esantys greta jo, gali padėti jam pažiūrėti į save iš šalies: kodėl jis būtent taip veikia? Tik taip galima sukurti sąlygas pamatyti daugiau. Tai vienas iš esminių andragogikos principų – žmo-

gus mokosi peržengdamas per savo ribotumą, per tai, ką jis gali padaryti vienas.

Pedagogo uždavinys – įvesti žmogų į kultūrą, kad jis mokėtų skaityti, rašyti, skaičiuoti, mokytis... Pedagogas yra padėties viešpats. O andragogas – ne. Andragogas pirmiausia turi rasti kontaktą su žmogumi, kad šis pats pasakytų: jis nori ko nors pasiekti, bet pats vienas negali. Tada andragogas padeda įveikti barjerą.

Mes norime įteisinti andragogiką kaip atskirą sritį nuo pedagogikos. Šių sričių kompetencijų laukas yra skirtingas. Šiuo metu dalyvaujame tarptautiniame *Socrates* projekte, ryškiname andragogo kompetencijas. Apibrėšime, kas yra andragogika, kokie svarbiausi jos bruožai. Tikimės, kad andragoginė kvalifikacija bus įteisinta greta pedagoginės, o ne kaip jos sudedamoji dalis.

Vyriausiai studentei buvo per 60

Vyriausiai pas mus andragogikos magistrantūroje studijavusiai studentei buvo apie 60 metų. Ji dirbo vaikų darželyje, veikiančiame pagal Marijos Montessori principus. Ankstesnių laidų absolventai – beveik visi dirba suaugusiųjų mokymo srityje. Vienos iš įdomiausiai veikiančių mūsų absolvenčių ir mano sielą džiuginančių studentų buvo nedidelė grupelė – Sigita, Daiva, Jovita ir Liudmila, pastaroji studijuodama įkūrė aktyvią Kulautuvos bendruomenę.

2003 m. baigusiųjų grupėje buvo Sigita, kuri, likusi viena su keturiais vaikais ir patekusi į tokią stresinę situaciją, griebėsi mokslų. Labai entuziastingai mokėsi. Jos darbas vadinosi „Daugiavaikių motinų visuomeninio statuso keitimo būdas“. Ji tyrė, kaip daugiavaikė moteris mokymasi gali pasijusti reikšminga visuomenės nare. Ir toliau Sigita eina šia linkme, studijuoja socialinį darbą, padeda daugiavaikėms motinoms. Liudmila parašė darbą „Lyčių lygiateisiškumo problemos nuolatinio mokymosi aspektu“ – labai įdomus darbas. Apie tai, kaip panaudoti įvairius kūrybiškumą lavinančius elementus, kad kurtųsi ir tobulėtų švietimo organizacijų bendruomenės.

Aktorė Lili, dirbusi mokykloje dramos mokytoja, pas mus apsigynė magistrės darbą „Dramos mokytojo profesinės kompetencijos“. Danutė, parašiusi darbą „Pedagogų perkvalifikavimo poreikiai ir galimybės Trakų rajone“, nuodugniai apklausė savo, Trakų rajono, mokytojus, ištyrė, kokių specialybių reikės ateityje, kokių bus per daug. Pagal prognozes buvo parengta programa, kaip organizuoti perkvalifika-

vimą, kad rajono mokytojams neręstų nedarbas.

Dabartinėje laidoje studijuoja irgi labai įdomūs žmonės: iš Visagino atvažiuoja Lietuvių valstybinės kalbos mokymosi centro vedėja, garsiųjų kantri muzikos festivalių organizatorė Elena ir ekologas Linas, kuris susirūpino, kad nemoka žmonėms išaiškinti, kaip svarbu saugoti gamtą. Danutė dirba Jonavos savivaldybėje ir analizuoja bibliotekų veiklą. Ji nori suvokti, kokios šiuolaikinės bibliotekos galimybės, kaip biblioteka gali padėti žmonėms neatsukti nuo pasaulio, nepasinerinti į kasdienybę. Rita analizuoja Lietuvos skautų draugijoje vykstančius mokymosi procesus, Roma Kaišiadoryse organizuoja ir tiria neformalų suaugusiųjų švietimą.

Tai tik dalis žmonių, kurie mokėsi VDU Švietimo studijų centre ir kurie ateityje išplės suaugusiųjų mokymosi galimybes Lietuvoje. Jeigu tik suaugusiųjų švietimo strategai dar galėtų juos stipriau palaikyti...

Įspūdingiausia – pirmoji laida

Įdomiausia ir entuziastingiausia buvo pirmoji mūsų andragogikos magistrų laida – pirmoji grupė, susirinkusi 1998 metais. Dauguma šių žmonių dirbo mokytojų švietimo centruose. Iš visų regionų suvažiuavo apie 40 žmonių ir pradėjo andragogikos magistrantūros studijas. Po poros metų daugelis grupės narių apsigynė magistro darbo tezes, jų sąrašas paskelbtas VDU švietimo studijų svetainėje esančių mokslo darbų skiltyje.

Visi diplominiai darbai buvo įdomūs, galėčiau išskirti – Margaritos, dir-

busios suaugusiųjų dailės mokykloje. Ji atliko labai įdomų darbą – ištyrė, kaip dailė padeda suaugusiųjų žmonių savivokai. Šitoje grupėje studijavo ir Roma Vilimienė, viena iš Lietuvos suaugusiųjų švietimo asociacijos vadovų, ir Natalija Kimso, Vilniaus suaugusiųjų mokymo centro direktorė, stipriai išplėtojusi modulinį mokymą.

Jeigu peržiūrėtume magistrų sąrašus, pamatytume, kad visi jie padarė profesinę karjerą. Ši grupė buvo labai imli naujovėms. Be to, šie žmonės susirinko studijuoti tuo laiku, kai tam tikroje visuomenės dalyje vyravo įsitikinimas, kad andragogikos mums žūt būt reikia. Juos mokė geriausi to meto Europoje suaugusiųjų švietėjai – Bary Hake, Peteris Jarvisas, Larisa Joggi, prof. Vytautas Černius iš JAV ir kt.

Pirmųjų mūsų studentų dėka mokytojų švietimo centruose dabar vyksta labai kryptinga, aktyvi veikla. Pvz., kad ir Panevėžio, Mažeikių, Marijampolės apskrityse. Su ten suaugusiųjų švietimo srityje dirbančiomis mūsų absolventėmis Skaidra, Irena, Vilma, Daliuta, Jolanta ir kitomis iki šiol bendradarbiaujame.

Kad mokosi, studentai susivokia tik po pusmečio

Po pustrėčių magistrantūros studijų metų, pasitelkdami šiuolaikinius teorinius ir praktinius pavyzdžius, atlikdami tyrimus, mūsų absolventai rengia magistro darbą jiems opia tema. Šiuos darbus įkėlėme į savo interneto svetainę. Galbūt Lietuvos suaugusiųjų švietimo ir informavimo

centre (LSŠIC) irgi galėtų atsirasti šių darbų sąvadas: žmonėms būtų aišku, kokios metodikos sukurtos, kas jau padaryta.

Turinio prasme andragogikos programos visuose Lietuvos universitetuose panašios, specifika dar nėra itin išryškėjusi. Programos unikalumas yra jos teikimo būdas. Vytauto Didžiojo universitetas studijas organizuoja iš dalies nuotoliniu būdu. Turime specialią mokymosi aplinką, kuri leidžia kiekvienai grupei turėti virtualią erdvę. Toje erdvėje, tarsi bendravimo kambaryje, pateikiama viskas: medžiaga, diskusijos, konsultacijos, skaitiniai. Paskaitos įrašomos į vaizdajuostę. Studentai į Kauną susitikti su dėstytojais atvažiuoja kartą per mėnesį. Paprastai jie dirba grupėmis arba poromis. Dirba patys, o dėstytojas – tik tos aplinkos organizatorius. Žinoma, žmonės, įpratę klausyti paskaitų, iš pradžių nesupranta, kas vyksta... Bet tai praeina maždaug po pusmečio.

Ko gero, mūsų stiprybė – atvirumas. Mes kviečiamės dėstytojus iš kitų Lietuvos universitetų ir užsienio, jie dalyvauja ir ginant darbus. Mums talkina dėstytojai iš JAV: pedagogas ir filosofas Kęstutis Skrupskelis, jo žmona Audronė, mokymosi proceso organizavimo specialistė, ir prof. Vytautas Černius.

Kartu su mūsų centro dėstytoja Margarita Teresevičienė aš buvau ištikima profesoriaus pagalbininkė, pasekėja, jo pirmųjų seminarų dalyvė. O paskui, savaime aišku, buvo stažuotės, – labai įsimintina Getburge, kitų miestų universitetuose. Bet aš, kitaip nei Margarita Teresevičienė, kuri apsigynė šios srities habilitacinį darbą, savo mokymosi rezultatų nesu formalizavusi.

Be mūsų, Švietimo studijų centre dar dirba žmonės, jaunos edukologijos mokslų daktarės, išaugusios Vytauto Didžiojo universiteto dirvoje: Genutė Gedvilienė ir Vaiva Zuzėvičiūtė, kartu su Margarita Teresevičienė parašiusios vadovėlį „Andragogikos pagrindai“, Audronė Valiuškevičiūtė ir Asta Lapėnienė, dirbančios mokslinių tyrimų srityje.

Turime dar dvi doktorantes, kurios rengia mokslinius andragogikos darbus.

Reikia aktyvios diskusijos

Mane liūdina apklausos, kurios rodo, kad nedaug Lietuvoje besimokančių suaugusiųjų. Taip atsitinka dėl to, kad suaugusiųjų švietėjai per mažai aiškina visuomenėje, ką galima vadinti suaugusiųjų mokymusi. Galiu atsakingai pasakyti, kad ne visos suaugusiųjų mokymosi formos fiksuojamos.

Pavyzdžiui, yra mėgėjiški chorai, liaudies teatrai, kuriuose dainuoja, groja ir vaidina labai daug žmonių. Ir ten vyksta aiškūs mokymosi procesai, plėtojamos Europos Sąjungos nustatytos kompetencijos, pvz., socialinė kompetencija.

Reikia viešos, aktyvios diskusijos: kas yra mokymasis visą gyvenimą, kiek yra to požymių? Bėda ta, kad ilgą laiką gyvenome kaip kokone. Mūsų socialinė ir mokymosi patirtis kitokia nei tų šalių, kuriose atsirado mokymosi visą gyvenimą idėja. Ir sovietiniais laikais juk negali sakyti, kad nesimokėme. Veikė galinga „Žinijos“ draugija, įvairūs saviveiklos būreliai. Bet niekada nekalbėjome, kad mes mokomės.

Pokyčiai švietimo sistemoje vyksta ilgai, 30–35 metus, per vieną žmonių kartą. Mums dabar svarbu padėti tvirtus pamatus: parengti gerus dokumentus, kurie skatintų suaugusiųjų švietimą. Tada kauptųsi kritinė masė žmonių, kurie apie suaugusiųjų švietimą mąstytų ne paviršutiniškai.

Prie to gal prisidės ir žurnalas „Suaugusiųjų švietimas“. Džiaugiamės jo pasirodymu, džiaugiamės, kad galop vyrai suaugusiųjų švietime užėmė tvirtas pozicijas...

Taip pat matau, kad yra poreikis stiprinti regionines švietimo paslaugas teikiančias struktūras, mokytojų, suaugusiųjų švietimo centrų.

Švietimo studijų centras jau ne vienerius metus aktyviai bendradarbiauja su ministerija plėtojant mokytojų švietimo centrų partnerystę, keliant jų darbo kokybę. Matome šioje srityje nemažą pažangą, todėl norėtume įgytą patirtį pritaikyti plačiau.

Sakydami, kad mažai suaugusiųjų mokosi, turime atvirai klausti, ar kiekvienoje savivaldybėje tam sudarytos sąlygos, ar yra neformalaus švietimo programų pasiūla, ar pačios švietimo institucijos suvokia, kad gali teikti daugiau tokių paslaugų. Manau, kad šias problemas padės spręsti mūsų naujai parengtas ir kartu su ministerija ir LSŠIC įgyvendinamas projektas, skirtas neformalaus švietimo plėtrai savivaldybėse.

Suaugusiųjų švietimas Lietuvoje 1918–1926 metais

Tęsinys. Pradžia – 2005 m. Nr. 1

Apie Valančiaus liaudies universiteto (VLU) skyriaus lankytojus konkrečių duomenų nėra; nepavyko rasti žinių ir apie bent apytikrą jų skaičių. Galimas dalykas, kad lankytojų apskaita čia nebuvo vedama. Vėlesnių metų dokumentuose žinių apie lankytojus yra nemažai, bet apie 1925–1926 metų lankytojų žinių nėra.

<...> M. Valančiaus LU Kauno skyriuje pirmąsias paskaitas skaitė profesoriai P. Dovydaitis, P. Kuraitis, S. Šalkauskis, P. Penkauskas, A. Gylis <...>.

1926 metais dėstė: profesoriai J. Erečas, A. Dambrauskas, B. Kuodaitis, A. Maliauskas, M. Reinys, V. Mykolaitis, P. Raulinaitis, docentai K. Pakštas, J. Tumas, studentai K. Dineika, A. Kučinskas, R. Strielčiūnas, A. Švėgžda, kunigas I. Česaitis, mokytojas V. Bičiūnas, diplomatas A. Kubilius, S. Ladygienė, M. Galdienė, Gvildienė.

Jkūrus M. Valančiaus LU Kauno skyrių, netrukus pradėti steigti skyriai kituose Lietuvos miestuose. Pirmasis skyrius buvo įsteigtas 1925 metų balandžio 11 d. Raseiniuose, tų pačių metų birželio 29 d. – Šakių apskr., Naumiestyje, Telšiuose, 1926 metais buvo įsteigta dar apie 30 skyrių, ir 1927 metais jų buvo 32.

<...> Matome, kad 1927 metų pradžioje veikusiuose skyriuose dėstė apie 300 lektorių; skyriai buvo įkurti beveik visose Lietuvos apskrityse. Vieni jų buvo didesni, kiti ma-

žesni. Plačiai paskaitos buvo skaitomos Šiauliuose, Telšiuose, Jurbarko, Tauragėje, Vilkaviškyje – didesniuose miestuose. Provincijoje paskaitų būdavo mažiau.

<...> Marijampolės skyriuje paskaitas skaitė: kun. J. Laukaitis – lietuvių kalbos, L. Čepulis – gamtos, kun. A. Steponaitis – Lietuvos istorijos, Slavėnas – medicinos, pulk. M. Makarauskas – visuomenės mokslo, Z. Staugaitytė – matematikos, kun. L. Mažonas – apologetikos, T. Totoraitienė – geografijos, Pautienius – meno ir dailės, V. Totoraitis – agronomijos, Treigys – astronomijos, kun. A. Steponaitis – visuotinės istorijos. Paskaitos vykdavo šeštadieniais ir sekmadieniais po 2 valandas – nuo 7 val. iki 9 val. vakaro.

Pirmosios paskaitos parodė, kad ne visi klausytojai suprasdavo nagrinėjamą temą: jie prašė dėstyti kuo daugiau praktinių dalykų. Buvo galima pasirinkti bet kurį kursą ir jį išklausyti. Dar vienas svarbus dalykas – už paskaitų lankymą nereikėjo mokėti, nors tai ir prieštaravo M. Valančiaus LU Statutui.

Pavyko rasti Marijampolės skyriaus lankytojų sąrašus. <...> Peržvelgę šiuos sąrašus galime pastebėti, kad nemažai klausytojų lankydavo visas paskaitas. Įdomu, kad į savo kolegų paskaitas ateidavo ir kitų dalykų dėstytojai.

<...>

VLU Utenos skyrius buvo įsteigtas 1926 metų spalio 26 d. Jame paskaitas skaitė: mok. Pranas Gineitis – istoriją ir valstybės mokslą; kun. Antanas Kripaitis – apologetiką ir filosofiją; kun. Jonas Alminavičius – dorinimo mokslą; kun. Juozas Bardišauskas – Šv. Raštą; mok. Ona Birietaitė – lietuvių kalbą ir literatūrą; mok. Ona Dzvilaitė – geografiją ir jaunimo auklėjimą; mok. Liucija Garnytė – gamtos mokslus; mok. G. Gindurytė – meną; mok. Juzė Kaušylienė – šeimininkystę; mok. Juozas Namickas, mok. Kostas Bražėnas – lietuvių istoriją ir geografiją; gydyt. Paulius Svilas – higieną; mok. Alfonsas Dykinis – kūno kultūrą; mok. Alfonsas Kazickas – abstinenciją.

<...>

VLU Skuodo skyrius buvo įkurtas 1926 metų lapkričio 18 d. Jame paskaitas skaitė: kun. P. Žadeikis – Lietuvos istoriją ir bendrąją geografiją; provizorius L. Žemaitis – gamtos mokslus; verslininkas J. Jakubonis – kooperaciją ir prekybą; mok. J. Gedgaudas – visuomenės mokslus ir bendrąją istoriją; K. Gu-rauskas – higieną; kun. K. Prelgauskas – bažnyčios istoriją; F. Jurkus – žemės ūkio mokslus; mok. Pr. Bičkus – gyvulininkystę.

Iš pateiktų gausių faktų matome, kad VLU skyriuose buvo skaitomos 34 įvairiausių dalykų paskaitos. Beveik visuose skyriuose buvo dėstoma visuotinė istorija, gamtos mokslai, apologetika, visuomenės moks-

lai, geografija. Miestų skyriuose, be to, buvo skaitomos Lietuvos istorijos, lietuvių kalbos, higienos, žemės ūkio pagrindų, meno paskaitos. Miestų skyriuose paskaitų buvo skaitoma daugiau, platesnės tematikos. Šį faktą būtų galima paaiškinti tuo, kad kaimų skyriuose dirbo daugiausia kunigai ir mokytojai, o miestų skyriuose jiems talkino įvairių įstaigų darbuotojai ir visuomeninių organizacijų veikėjai. Be to, miestų skyrių dėstytojai buvo labiau išsilavinę, todėl galėjo dėstyti po keletą dalykų. Reikia manyti, kad turėjo įtakos ir geresnė miestų materialinė bazė.

<...> paskaitos M. Valančiaus LU skyriuose buvo skaitomos ciklais, kuriuos savo nuožiūra sudarydavo tam tikro kurso lektorius. Štai Marijampolės skyriaus Gamtos mokslų kurso programa 1925–1926 mokslo metams: 1. Meteorologija. 2. Oras ir jo ypatybės. 3. Atmosfera. Atmosferos oro slėgimas. Atmosferos slėgimo jėga ir jos matavimas. 4. Šilumos reiškiniai atmosferoje. 5. Vėjai, jų priežastys ir rūšys. 6. Vandens krituliai. 7. Elektros reiškiniai atmosferoje. 8. Optiniai reiškiniai atmosferoje.

Lektoriai pateikdavo klausytojams elementarių gamtos pažinimo žinių, stengdavosi išaiškinti pagrindinius gamtos reiškinius, jų priežastis ir paaiškinti, kaip juos būtų galima pritaikyti praktikoje.

Visuomenės mokslų skyriuje buvo skaitomos paskaitos šiomis temomis: 1. Socialinio klausimo apibūdinimas; jo priežastis ir istorija. 2. Socialinio klausimo pradžia. 3. Merkantilizmas, fiziokratizmas. 4. Ekonominis liberalizmas. 5. Socializmas. 6. Christianizmas. 7. Liberalizmo pakraipos, pamatai ir kritika. 8. Socializmo pakraipos, pamatai. 9. Viršvertės teorija. Kapitalo galas. 10. Socializmo visuomenės tvarka. 11. Marksas. Socializmo

kritika. 12. Materialinės istorijos supratimas. 13. Viršvertės teorijos kritika. 14. Lietuvos socialistai, jų istorija ir kritika. 15. Krikščionių mokykla Vokietijoje, Prancūzijoje, kitose šalyse ir pas mus.

<...>

M. Valančiaus LU vėlesniais metais plėtė savo veiklą: buvo steigiami nauji skyriai, gausėjo lankytojų. 1932 metais jau veikė apie 40 skyrių, paskaitas lankė apie 5 tūkst. klausytojų. Skirtingai nuo V. Kudirkos LU, kurio veikla buvo nutraukta 1927 metais, M. Valančiaus LU veikė iki pat 1940 metų.

„Kultūros“ bendrovės būrelių liaudies universitetai

Be jau minėtų švietimo draugijų, Lietuvoje veikė ir „Kultūros“ bendrovė. Ji buvo įkurta pažangiosios inteligentijos iniciatyva Šiauliuose 1920 metų pabaigoje. Jos pagrindinis tikslas – kurti švietimo įstaigas, bibliotekas, žodžiu, šviesti liaudį. <...> Prie „Kultūros“ bendrovės spietėsi pažangieji Lietuvos mokslininkai, rašytojai ir kiti visuomenės veikėjai.

Mokslines paskaitas bendrovė pirmaisia suorganizavo 1923 metų pradžioje Šiauliuose. Paskaitas čia skaitė Kauno universiteto profesoriai ir dėstytojai: T. Ivanauskas, J. Vabalas-Gudaitis, A. Janulaitis, K. Aleksa ir kiti.

Išplėtojus draugijos veiklą, susikūrė „Kultūros“ būreliai įvairiose Lietuvos vietose. Jų tikslas buvo trumpai apibūdintas šūkiu „Švieskis ir šviesk“, todėl greta savišvietos „Kultūros“ būrelių nariai stengėsi savo apylinkėje dirbti švietimo ir kultūros darbą. Tuo tikslu jie rengė kur-

sus neraštingiems ir mažaraščiams, organizavo paskaitas įvairiais klausimais, koncertus ir t. t. Dar viena jų kryptis – liaudies universitetų steigimas. Iš viso buvo įsteigti 5 LU.

<...>

Pasvalio „Kultūros“ būrelio LU įsikūrė 1926 metų sausio 23 d. Jame buvo dėstoma 16 dalykų: lietuvių ir pasaulinė literatūra, visuotinė bei Lietuvos istorija, esperanto kalba, matematika, fizika, chemija, astronomija, kraštotyra, higiena, kooperacija, visuomenės ūkio mokslai, teisė, valstybės mokslai. <...>

Pasvalio LU dėstė daugiausia mokytojai, kurie, kaip ir dauguma kitų LU lektorių, patys sudarinėdavo mokymo programas. Buvo stengiamasi taip išdėstyti dėstomojo dalyko pagrindus, kad gautas žinias būtų galima pritaikyti praktiškai. Štai, pavyzdžiui, lietuvių kalbos rašybos programoje <...> buvo supažindinama su lietuvių kalbos gramatikos pradmenimis – abėcėle, garsais, balsiais, priebalsiais, taip pat mokoma taisyklingo stiliaus, aiškinama, kaip reikia rašyti prašymus, pareiškimus ir kitus raštus.

Lietuvių ir visuotinės literatūros paskaitose <...> klausytojai buvo supažindinami su pasaulinės literatūros klasikais, aptariama įvairių epochų literatūra. Daug dėmesio buvo skiriama lietuvių literatūros istorijai, žymiausiems lietuvių literatams, lietuvių tautosakai. Paskaitos buvo skaitomos susietai su istorija; per paskaitas buvo nagrinėjami geriausi, lektoriaus nuomone, rašytojų kūriniai.

Lietuvos ir visuotinės istorijos paskaitose <...> buvo plačiai nušviečiama visuotinė istorija nuo seniausių iki naujųjų laikų, atskleidžiami pagrindiniai istorijos etapai, parodoma Lietuvos vieta pasaulio istorijoje, išskiriant lietuvių tautinio atgimimo laikotarpį.

Matematikos skyriuje <...> lankytojai būdavo supažindinami su paprasčiausiais matematiniais veiksmais, geometrijos pradmenimis. Vėlgi galime pastebėti ir praktinių dalykų: vekseliai, procentų skaičiavimas, planavimas.

Fizikos, chemijos ir astronomijos paskaitose <...> buvo aiškinami pagrindiniai fizikos, chemijos dėsniai, astronomijos mokslo elementarios žinios. Daug dėmesio buvo skiriama tuo metu Lietuvoje dar mažai žinomiems ir pritaikomiems (ypač kaime) garo varikliams, elektros panaudojimui ūkyje, taip pat aiškina ma fotografijos, kinematografijos, radijo ir kitų išradimų pagrindinės idėjos bei veikimo principai.

Bendrosios teisės ir valstybės mokslo kurse buvo skaitomos paskaitos: Visuomenė. Tauta. Valstybė. Vals tybių klasifikacija. Centro ir vietos valdžios organai. Savivaldybės. Teisė ir dora. Teisės šaltiniai: įstatymai ir papročiai. Įstatymai. Lietuvos įstatymų klasifikacijos reikalas. Papročių teisė Lietuvoje. Įstatymo veikimas ir aiškinimas. Objektinė ir subjektyvinė teisė. Teisės suskirstymas. Viešoji teisė: valstybinė, baudžiamoji, finansų ir teismų. Teismų sutvarkymas Lietuvoje. Civilinė ir prekybos teisė. Teisės dogma. Teisės istorija.

Matome, kad šiame kurse aiškina mi Lietuvos teisės šaltiniai, komentuojami tuo metu galioję įstatymai, dėstomi teisės rūšių pagrindai, taip pat pateikiama valstybės samprata ir jos struktūra.

Pilviškių kultūros būrelio „Prometėjas“ LU kursai buvo suskirstyti į 2 grupes: specialaus paruošimo bei bendrojo lavinimo. Specialaus paruošimo grupėje buvo skaitomos 7 dalykų paskaitos: 1) lietuvių kalba – sudarytos 3 grupės: pradedantie siems, kitataučiams, toliau tęsiantiems mokslą; 2) matematikos – 3 grupės: pradedantie siems, tęsian-

tiems mokslą bei geometrijos; 3) esperanto kalbos – 2 grupės: nemokantiems bei mokantiems; 4) rusų kalbos – 2 grupės: pradedantie siems bei tęsiantiems mokslą; 5) vokiečių kalbos; 6) buhalterijos, 7) dainavimo ir muzikos.

Visiems bendrojo lavinimo klausytojams grupėje paskaitos buvo suskirstytos į 3 skyrius: 1) Literatūros ir filosofijos skyriuje buvo skaitomos paskaitos iš lietuvių, rusų, žydų ir bendrosios literatūros, psichologijos; 2) Krašto istorijos ir visuomenės mokslo skyriuje – Lietuvos istorijos ir geografijos, kultūros istorijos, politinės ekonomijos, teisės mokslų, kooperacijos, bendrosios geografijos paskaitos; 3) Gamtos ir žemės ūkio skyriuje lankytojai klausėsi fizikos, chemijos, astronomijos, botanikos, zoologijos, higienos, anatomijos ir fiziologijos, sodininkystės paskaitų.

Kiekvieno dalyko paskaitos I grupėje vykdavo 2 kartus per savaitę po 1 valandą, o bendroms paskaitoms buvo skiriama po 1–2 valandas.

<...>

Tauragėje įkurtas „Kultūros“ būrelio LU buvo pavadintas D. Poškos vardu ir veikė Švietimo ministerijos patvirtintu LU Statutu. Palyginti su bendraisiais LU įstatais jame buvo keletas pakeitimų: visi LU nariai turėjo sumokėti stojamąjį mokestį – 2 litus per mėnesį bei mėnesinį mokestį – 12 litų. Lektoriai nuo šio mokesčio buvo atleidžiami. Už paskaitų lankymą mokėti nereikėjo.

Tauragės LU buvo įsteigti šie skyriai: 1) Kraštotyros, literatūros ir meno; 2) Istorijos ir filosofijos; 3) Sociologijos; 4) Fizikos ir matematikos; 5) Gamtos; 6) Higienos ir kūno kultūros. Taip pat buvo numatyta rengti specialias vasaros mokyklas ir kursus bei pradžios mokslo kursus suaugusiems.

<...>

1926 metų gruodžio 9 d. buvo įsteigtas Tauragės D. Poškos LU Naumiesčio skyrius. Čia buvo skaitomos paskaitos: 1) Kultūros istorija, Lietuvos ir visuotinė istorija; 2) Visuomenės mokslai (valstybės mokslai, politinė ekonomija ir kooperacija); 3) Gamtos mokslai (žmogaus anatomija ir higiena, zoologija ir botanika); 4) Krašto mokslas ir geografija; 5) Fizika, chemija ir geologija; 6) Kosmografija; 7) Žemės ūkis; 8) Literatūra. Be to, buvo pradėti steigti lietuvių, rusų, vokiečių, esperanto kalbų kursai, kursai analfabetams. <...>

Mažeikių D. Poškos LU buvo įsteigti šie skyriai: 1) Medicinos; 2) Politinės ekonomijos; 3) Statybos; 4) Esperanto kalbos; 5) Literatūros; 6) Gamtos mokslų; 7) Teisės. <...>

Apibendrinant „Kultūros“ bendrovės būrelių LU veiklą reikia pažymėti, kad jie buvo steigiami ir išlaikomi pačių steigėjų, jokios paramos iš valdžios negaudavo. Valdžia visai stengėsi trukdyti šių būrelių LU veiklai. Lektoriai už savo darbą atlyginimo negaudavo, dirbo visuomeniniais pagrindais. Dauguma jų buvo mokytojai, darbe jiems padėjo vietiniai inteligentai. LU struktūra, organizacija buvo panaši į V. Kudirkos LU struktūrą ir organizaciją – be įvairių mokslo šakų paskaitų, buvo rengiami ir kursai analfabetams; dėstomi panašūs dalykai. Beveik visuose „Kultūros“ būrelių LU buvo dėstoma istorija, gamtos, visuomenės mokslai, teisės pagrindai, lietuvių kalba, žemės ūkio pagrindai. Įdomu tai, kad buvo populiarios ir esperanto kalbos paskaitos. Apskritai šių LU programos buvo pasaulietinio, pažangaus turinio, skaitomos paskaitos duodavo nemažai žinių, kurias buvo galima pritaikyti praktikoje. Gaila, bet 1927 metų pradžioje visi šie LU buvo uždaryti, taip ir nespėję atlikti numatyto suaugusiųjų švietimo darbo.